

Grey Scale #13

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

WYŻSZA OFICERSKA SZKOŁA SAMOCHODOWA
im.gen.A.Waszkiewicza

WOSS Wewn

34172

ORGANIZACJA, UZBROJENIE, I OGÓLNE ZASADY
DZIAŁANIA BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ SIŁ
LĄDOWYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH I NRF
W NATARCIU I W OBRONIE

Ł PIŁA 1973

WYŻSZA OFICERSKA SZKOŁA SAMOCHODOWA
im.gen.A.Waszkiewicza

WOSS Wewn

34172

ORGANIZACJA, UZBROJENIE, I OGÓLNE ZASADY
DZIAŁANIA BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ SIŁ
LĄDOWYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH I NRF
W NATARCIU I W OBRONIE

I PIŁA 1973

WYŻSZA OFICERSKA SZKOŁA SAMOCHODOWA
IM. GEN. A. WASZKIEWICZA

ZATWIERDZAM

Do użytku wewnętrznego

ZASTĘPCA KOMENDANTA
WYŻSZEJ OFICERSKIEJ SZKOŁY SAMOCHODOWEJ
IM. GEN. A. WASZKIEWICZA
D/S SZKOLENIA

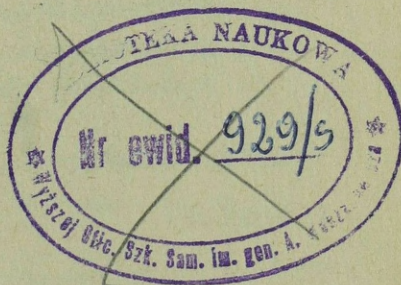
.....

WOSS Wewn. ....

34172

ORGANIZACJA, UZBROJENIE I OGÓLNE ZASADY
DZIAŁANIA BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ SIŁ
ŁADOWYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH I NRP
W NATARCII I W OBRONIE

/ skrypt /

SPRAWDZIŁ
KIEROWNIK CYKLU
TAKTYKI RODZAJÓW WOJSK

.....

P I Ł A - 1972 r.

SPIS TRESCI

=====

	str.
WSTĘP	3
I. ORGANIZACJA I UZBROJENIE BRIGADY ZMECHANIZOWANEJ SIŁ LĄDOWYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH ORAZ CHARAKTE- RYSTYKA ZASADNICZYCH ODDZIAŁÓW	6
II. ORGANIZACJA I UZBROJENIE BRIGADY ZMECHANIZOWANEJ NRF ORAZ CHARAKTERYSTYKA ZASADNICZYCH ODDZIAŁÓW ..	22
III. D Z I A Ł A N I A Z A C Z E P N E	
1. Ogólne zasady natarcia	34
2. Miejsce, rola i zadania brygady zmechanizowa- nej w natarciu	43
3. Skład bojowy i wzmocnienie brygady zmechani- zowanej oraz sposób wykorzystania przydzielo- nych sił i środków	47
4. Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej ..	49
5. Prowadzenie natarcia	54
IV. DZIAŁANIA OBRONNE	
1. Ogólna charakterystyka obrony	61
2. Miejsce, rola i zadania brygady zmechanizowa- nej w obronie	64
3. ~~Struktura rejonu obrony brygady~~	67
4. Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej ..	69
5. Prowadzenie obrony	76
WYKAZ LITERATURY	81

Załączniki:

- Nr 1 - Formy manewru
- Nr 2 - Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań amerykańskiej brygady zmechanizowanej w natarciu.
- Nr 3 - Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań brygady zmechanizowanej NRF w natarciu.
- Nr 4 - Rozwijanie brygady do natarcia z marszu.
- Nr 5 - Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań amerykańskiego batalionu / batalionowego zgrupowania taktycznego / w natarciu.
- Nr 6 - Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań batalionu NRF / zgrupowania uderzeniowego / w natarciu.
- Nr 7 - Ugrupowanie bojowe amerykańskiej brygady zmechanizowanej w obronie.
- Nr 8 - Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej NRF w obronie.

W S T R E P

=====

Imperialiści dążąc do zatrzymania naturalnego rozwoju historii, zaostrzają napięcie międzynarodowe, stosując otwartą agresję w Wietnamie i na Bliskim Wschodzie oraz przygotowują się do wojny przeciwko Związkowi Radzieckiemu i innym państwom socjalistycznym. W ramach przygotowania do działań wojennych wojskowo-polityczne koła państw NATO opracowywały i w dalszym ciągu opracowują cały szereg różnych przedsięwzięć nakierowanych na stopniowe i planowe przygotowanie sił zbrojnych do wojny.

Po utraceniu przewagi w broni rakietowo-jądrowej, dążąc do uzyskania inicjatywy strategicznej, imperialiści amerykańscy opracowali nową strategię tzw. strategię "elastycznego reagowania". Strategia ta na sesji Rady NATO w dniach 12-14 grudnia 1967 r. została zatwierdzona jako obowiązująca w Pakcie Północnoatlantyckim.

Strategia "elastycznego reagowania" zakłada, że w wypadku ewentualnego konfliktu zbrojnego zostaną użyte takie siły i środki, jakich w danym momencie i w danym rejonie będzie wymagała sytuacja oraz charakter działań nieprzyjaciela.

Zakłada ona możliwość prowadzenia różnego rodzaju wojen, od wojen ograniczonych z użyciem broni konwencjonalnej lub taktycznej broni jądrowej, do powszechnej wojny jądrowej z użyciem strategicznych sił jądrowych.

Stosownie do założeń strategii "elastycznego reagowania" w siłach zbrojnych państw członkowskich NATO, a szczególnie w wojskach amerykańskich stacjonujących w NRF i Bundeswehrze,

kładzie się duży nacisk na dalszą rozbudowę i rozwój środków ofensywnych, dostosowanych do prowadzenia działań zarówno w warunkach konwencjonalnych, jak również z użyciem broni jądrowej.

Teoretycy wojskowi NATO uważają, że strategia " elastycznego reagowania " wymaga dalszego zwiększenia ilości nie tylko jądrowych, lecz również konwencjonalnych środków prowadzenia działań bojowych. Chodzi im o to, aby stworzyć siły zbrojne zdolne do prowadzenia wojen lokalnych i ograniczonych a jednocześnie całkowicie gotowych do prowadzenia powszechnej wojny jądrowej.

Zgodnie z tymi założeniami w armiach państw NATO, w oparciu o doświadczenia z działań wojennych w Wietnamie, intensywnie wprowadza się zmiany w organizacji, uzbrojeniu i wyposażeniu wojsk w celu jak najlepszego przystosowania ich do prowadzenia wojny zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej. Zmiany te zmierzają w kierunku zwiększenia operatywności dowodzenia, manewrowości, zdolności bojowej i siły uderzeniowej związków taktycznych i oddziałów, zdolnych do wykonania postawionego zadania, niezależnie od charakteru działań, pory roku i warunków atmosferycznych.

Przeprowadza się dalszą modernizację lotnictwa, mającą na celu lepsze dostosowanie go do ofensywnych działań konwencjonalnych oraz do użycia z bronią jądrową. Wprowadzono do uzbrojenia dywizji zmechanizowanych i pancernych samobieżne haubice 155 mm przystosowane do prowadzenia ognia pociskami konwencjonalnymi i jądrowymi.

Przebrojono dywizjony pocisków rakietowych Pershing 1 na Pershing 1A. W wyniku realizacji tego przedsięwzięcia liczba wyrzutni zwiększyła się 9-krotnie z 12 do 108.

Obecnie w siłach lądowych Stanów Zjednoczonych prowadzi się prace badawcze nad nowymi typami czołgów i przeciwpancernych pocisków raketowych / TOW i Dragon /. Przeciwpancerne pociski raketowe TOW i Dragon są wprowadzane do uzbrojenia związków taktycznych stacjonujących w Europie. Rozbudowuje się poważnie lotnictwo sił lądowych, którego 80% stanowią śmigłowce.

W siłach zbrojnych NRF przeformowano trzy brygady zmechanizowane na brygady piechoty zmotoryzowanej oraz zorganizowano w każdym korpusie armijnym pułk czołgów / 108 czołgów Leopard /.

Od dłuższego czasu, państwa członkowskie NATO dążą do ujednolicenia organizacji, uzbrojenia i wyposażenia oddziałów i związków taktycznych oraz zasad prowadzenia działań bojowych na szczeblach taktycznych w ramach sił lądowych NATO. Aktualnie zasady prowadzenia działań zostały generalnie ujednolicone, nadal jednak utrzymują się różnice w organizacji oddziałów i związków taktycznych oraz w posiadanym uzbrojeniu i wyposażeniu. Stąd też w niniejszym skrypcie zostanie oddzielnie podana organizacja i uzbrojenie brygady zmechanizowanej sił lądowych Stanów Zjednoczonych i NRF. Natomiast omawiane zasady prowadzenia działań zaczepnych i obronnych przez brygadę / batalion / będą się odnosić do sił zbrojnych wszystkich państw NATO. Pamiętać jednak należy, że zasady te zostały oparte głównie na poglądach amerykańskich i zachodnioniemieckich.

Uwzględniając fakt, że brygady / piechoty, zmechanizowane, pancerne itp. / sił lądowych Stanów Zjednoczonych nie posiadają stałego składu, a są organizowane na okres prowadzenia działań bojowych, z oddziałów dywizji. W pierwszym zagadnieniu zostaje ogólnie omówiona organizacja dywizji, aby Czytelnicy mogli lepiej poznać mechanizm tworzenia brygad.

I. ORGANIZACJA I UZBROJENIE BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ SIŁ LĄDOWYCH STANÓW ZJEDNOCZONYCH ORAZ CHARAKTERYSTYKA ZASADNI- CZYCH ODDZIAŁÓW.

Obecna struktura organizacyjna związków taktycznych sił lądowych Stanów Zjednoczonych została przyjęta w 1962 r. Występujące w tym czasie dywizje piechoty, pancerne i powietrzno-desantowe typu pentomic przyjęły organizację brygadową. W tym czasie po raz pierwszy w siłach lądowych Stanów Zjednoczonych zostały sformowane dywizje / brygady/zmechanizowane. W trzy lata później, po rozpętnaniu agresywnej wojny w Wietnamie zorganizowano piąty rodzaj dywizji - dywizję kawalerii powietrznej ; a na początku 1971 roku zorganizowano eksperymentalnie dywizję kawalerii powietrzno-pancernej. Aktualnie w składzie bojowym sił lądowych Stanów Zjednoczonych występuje sześć rodzajów dywizji / brygad / : piechoty, zmechanizowana, pancerna, powietrzno-desantowa, kawalerii powietrznej i kawalerii powietrzno-pancernej.

Dowództwo sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych uważa, że dywizja typu brygadowego, w porównaniu z dywizją pentomic jest lepiej przystosowana do prowadzenia działań bojowych w różnego rodzaju konfliktach zbrojnych i sytuacjach bojowych. Charakteryzuje się większą ruchliwością i siłą ognia, a ponadto ma udoskonalony system dowodzenia i zaopatrywania.

Dywizje piechoty i kawalerii powietrznej są przewidziane głównie do prowadzenia działań przeciwko stosunkowo słabemu przeciwnikowi, w terenie utrudniającym lub uniemożliwiającym użycie wojsk zmechanizowanych i pancernych. Natomiast do działań na środkowoeuropejskim TDW przewiduje się, zgodnie z założeniami dowództwa amerykańskiego, użycie dywizji zmechanizowanych i pancernych.

Organizacja i skład bojowy poszczególnych rodzajów dywizji są w zasadzie podobne, pewne różnice występują tylko w liczbie i rodzajach batalionów oraz w stanie ciężkiego uzbrojenia.

Cechą charakterystyczną obecnej organizacji każdej dywizji Stanów Zjednoczonych są dwa podstawowe wyróżniające się elementy:

Pierwszy, tzw. stała część dywizji / baza / obejmuje organy dowodzenia dywizji, oddziały i pododdziały wsparcia bojowego oraz zabezpieczenia materiałowo-technicznego. Element stały wszystkich typów dywizji jest prawie identyczny.

W skład stałej części dywizji piechoty, zmechanizowanej, pancernej i powietrzno-desantowej typu brygadowego wchodzi :

- dowództwo ;
- sztab ;
- kompania dowodzenia dywizji ;
- trzy dowództwa, sztaby i kompanie dowodzenia brygad;
- batalion rozpoznawczy :
  - kompania dowodzenia,
  - trzy kompanie rozpoznawcze,
  - kompania rozpoznania lotniczego,
- batalion łączności ;
- batalion inżynieryjno-saperski :
  - kompania dowodzenia,
  - cztery kompanie saperów,
  - kompania mostowa,
- dywizjon artylerii przeciwlotniczej ^{1/} / nie występuje w DPD / :
  - dowództwo, sztab i bateria dowodzenia,
  - dwie baterie przeciwlotniczych pocisków rakietowych Chaparral po 16 wyrzutni w baterii = 32 wyrzutnie Chaparral,

- dwie baterie sześciolufowych 20 mm dział przeciwlotniczych Vulcan po 16 dział w baterii = 32 działa przeciwlotnicze Vulcan ;

- artyleria dywizji :

- dowódca, sztab i bateria dowodzenia,
- trzy dywizjony haubic 155 mm ^{2/} po 18 haubic w dywizjonie = 54 haubice,
- dywizjon wsparcia ogólnego ^{3/} = 18 haubic 155 mm i 4 haubice 203,2 mm,
- dywizjon wyrzutni pocisków rakietowych Honest John ^{4/} = 4 wyrzutnie,

- batalion lotniczy / występuje tylko w DP i DPD/;

- tyły dywizji :

- dowódca, sztab i kompania dowodzenia,

- kompania administracyjna,

- batalion medyczno-sanitarny,

- batalion transportowy,

- batalion obsługi,

- kompania żandarmerii.

-
- 1/ W dywizjach amerykańskich stacjonujących na ETW dywizjony artylerii przeciwlotniczej Chaparral-Vulcan mają obecnie po 12 wyrzutni przeciwlotniczych pocisków rakietowych i po 12 dział przeciwlotniczych w baterii. Ogółem w dywizjonie występują 24 wyrzutnie Chaparral i 24 działa Vulcan.
  - 2/ W dywizjach zmechanizowanych i pancernych występują 155 mm haubice samobieżne, natomiast w dywizjach piechoty i powietrzno-desantowych występują 105 mm haubice holowane.
  - 3/ W dywizjach zmechanizowanych i pancernych stacjonujących na ETW dywizjon wsparcia ogólnego występuje w składzie : dwóch baterii haubic samobieżnych 203,2 mm po 6 haubic. Razem w dywizjonie wsparcia ogólnego znajduje się 12 haubic samobieżnych 203,2 mm.
  - 4/ Dywizjon wyrzutni pocisków rakietowych Honest John występuje tylko w DP, DZ i DPanc.

na ETW dywizjon wsparcia ogólnego występuje w składzie : dwóch baterii haubic samobieżnych 203,2 mm po 6 haubic. Razem w dywizjonie wsparcia ogólnego znajduje się 12 haubic samobieżnych 203,2 mm.

Drugi element organizacyjny dywizji piechoty, zmechanizowanej, pancernej i powietrzno-desantowej tworzą bojowe, zwane niekiedy "manewrowymi" - bataliony piechoty, zmechanizowane, czołgów i powietrzno-desantowe. Bataliony jednego rodzaju mają jednakową organizację i mogą być bez wprowadzania jakichkolwiek zmian przekazywane z jednego do drugiego typu dywizji. Ponadto bataliony te w zależności od ich rodzaju i ilości określają typ dywizji.

Przykładowa ilość i rodzaj batalionów w poszczególnych typach dywizji przedstawia się następująco :

- dywizja piechoty - osiem batalionów piechoty i dwa bataliony czołgów ;
- dywizja zmechanizowana - siedem batalionów zmechanizowanych i trzy bataliony czołgów ;
- dywizja pancerne - pięć batalionów zmechanizowanych i sześć batalionów czołgów ;
- dywizja powietrzno-desantowa - dziewięć batalionów powietrzno-desantowych i jeden batalion czołgów lekkich.

W składzie amerykańskich dywizji zmechanizowanych stacjonujących w Europie występuje sześć batalionów zmechanizowanych i cztery bataliony czołgów.

Dywizje zmechanizowane i pancerne są podstawowymi związkami taktycznymi i stanowią główną siłę uderzeniową wojsk amerykańskich na środkowoeuropejskim TDW.

Podstawowymi oddziałami dywizji / piechoty, zmechanizowanej, pancernej i powietrzno-desantowej / są bataliony piechoty, zmechanizowane, czołgów i powietrzno-desantowe, z których na okres prowadzenia działań bojowych organizuje się brygady piechoty, zmechanizowane, pancerne i powietrzno-desantowe

/ dywizyjne grupy taktyczne /, zdolne do prowadzenia działań bojowych o znaczeniu taktycznym oraz zdolne do zmian/ swego składu w toku walki.

Obecnie zostanie omówiona organizacja brygady zmechanizowanej - podstawowego niższego związku taktycznego wojsk amerykańskich na ETW.

Brygada zmechanizowana

Brygada zmechanizowana jest niższym związkiem taktycznym organizowanym na okres prowadzenia działań bojowych. W okresie pokojowym brygada zmechanizowana jako związek taktyczny nie istnieje. W czasie pokoju występują tylko dowództwo, sztab i kompania dowodzenia brygady. Dopiero na okres prowadzenia działań bojowych dowódca dywizji, w oparciu o istniejące sztaby brygad, ze składu oddziałów dywizji organizuje trzy brygady ~~zmechanizowane~~. Organizowane brygady nie mają stałej organizacji. W zależności od sytuacji, przewidywanego kierunku działania, zadania i warunków terenowych w skład brygady może wchodzić :

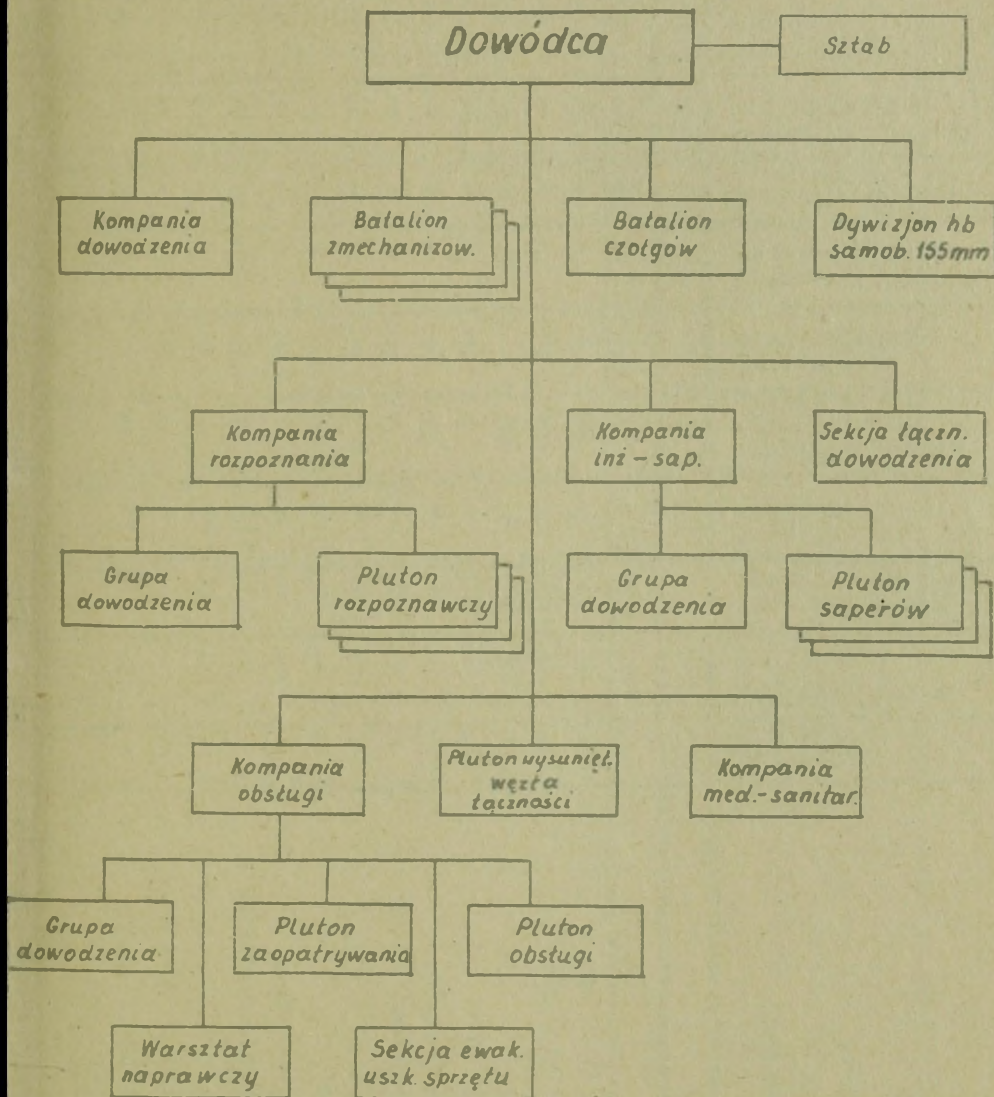
- 2-3 bataliony zmechanizowane ;
- 1-2 bataliony czołgów ;
- dywizjon haubic 155 mm ;
- kompania rozpoznawcza ;
- kompania inżynieryjno-saperska ;
- kompania obsługi ;
- kompania medyczno-sanitarna.

Wariant organizacji brygady zmechanizowanej przedstawia schemat nr 1.

Należy podkreślić, że brygady mogą być organizowane o różnym składzie, z przewagą czołgów lub pododdziałów zmechanizowanych.

zowanych / 2 bataliony zmechanizowane i jeden batalion czołgów
lub 2-4 bataliony zmechanizowane i 1-2 bataliony czołgów /.

Schemat nr 1. Organizacja brygady zmechanizowanej / wariant /.

Zestawienie stanu osobowego, ważniejszego uzbrojenia i wyposażenia
brygady zmechanizowanej Stanów Zjednoczonych /wariant/

Wyszczególnienie												
	Dowództwo	1 sztab	Kompania dowo- dzenia	Trzy bataliony/ z mech./w każdym	Batalion czołgów	Dywizjon haubic samobieżnych 155 mm	Kompania rozpoznawcza	Kompania łączyła- ryjno-saperska	Kompania medycz- no-sanitarna	Kompania obsługi technicznej	Pododdziały łączności	Razem
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1												
Stan liczebny	11	177	927	602	632	166	157	88	130	68	4812	
Karabiny maszynowe 7,62 mm	-	5	49	4	39	3	3	-	3	1	205	
Karabiny maszynowe 12,7 mm	-	3	20	22	-	1	-	-	-	-	86	
Granatniki 40 mm	-	11	94	19	54	31	18	-	-	5	420	
Działa bezodrzutowe 90mm	-	2	18	-	-	-	-	-	-	-	56	
Działa bezodrzutowe 106 mm	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	18	
Wyrzutnie pocisków ppanc. Entac	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	9	
Moździerz 81 mm	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	27	
Moździerz 106,7 mm	-	-	4	4	-	3	-	-	-	-	19	
Haubice samobieżne 155 mm	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	18	
Pociski przeciwlotnicze Redeye	-	-	12	12	12	-	-	-	-	-	60	
Czołgi średnie	-	-	-	54	-	-	-	-	-	-	54	
Czołgi lekkie	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	9	
Transportery opanc.dow.i rozp.	-	9	21	16	10	16	-	-	-	-	109	

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Transportery opancerzone	-	4	49	13	-	7	10	-	-	-	145
Inżynieryjne pojazdy bojowe	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2
Mosty towarzyszące na podwoziu cz.	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Pneumatyczne łodzie rozpoznawcze	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	4
Ciągniki gasienicowe	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Spychacze na podwoziu czołgowym	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	3
Ładowarki czerpakowe 1,9 m ³	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	3
Zestawy minerskie	-	-	1	1	4	-	-	-	-	-	8
Smigłowce obserwacyjne OH-6A	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Czołgi ratownicze	-	1	5	5	1	1	-	-	1	-	24
Transportery amunicyjne	-	-	-	-	18	-	-	-	-	-	18
Ciągniki kołowe	-	-	1	2	1	3	1	-	7	-	17
Samochody ciężarowe	-	17	38	48	85	2	8	11	19	25	329
Samochody terenowe 1/4 t	-	14	38	35	33	3	5	4	5	-	213
Przyczepy	-	25	62	41	83	-	9	10	32	10	396
Ambulanse	-	-	3	3	1	-	-	12	-	-	25
Warsztaty na samochodach	-	-	2	-	1	-	-	-	5	-	12
Stacje MPS	-	-	4	5	2	-	-	-	-	-	19
Samochody MPS	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	3
Cysterny na przyczepach	-	-	4	5	2	-	-	-	-	-	19
Stacje radioliniowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
Stacje radiolokacyjne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	27
Radiostacje	-	45	229	143	68	42	22	7	5	-	1019

Z reguły brygada zmechanizowana działająca na kierunku głównego uderzenia dywizji otrzyma więcej sił i środków. Skład brygady zmechanizowanej w toku prowadzenia działań bojowych może się zmieniać, w zależności od potrzeb wynikających z sytuacji bojowej przez podporządkowywanie batalionów zmechanizowanych lub czołgów z jednej do drugiej brygady. W ten sposób, zdaniem dowódców amerykańskich, struktura organizacyjna staje się bardzo giętka i może być każdorazowo dostosowana do sytuacji wynikłej w toku działań bojowych.

W czasie prowadzenia działań bojowych, w warunkach stosowania broni jądrowej, każda brygada zmechanizowana może mieć taką organizację, która zapewni jej jak największą niezależność od innych pododdziałów dywizji pod względem taktycznym i materiałowo-technicznym.

Zasady organizacji brygady piechoty i brygady pancernej są takie same jak brygady zmechanizowanej. W skład brygady piechoty wchodzi 2-3 bataliony piechoty i jeden batalion czołgów, a brygady pancernej 2 - 3 bataliony czołgów i 1 - 2 bataliony zmechanizowane. Pozostałe elementy są identyczne jak w brygadzie zmechanizowanej.

Dowództwo, sztab i kompania dowodzenia brygady.

a/ Dowódca brygady

Dowódca brygady zmechanizowanej jest odpowiedzialny za całokształt działalności brygady. Dowodząc wojskami dowódca brygady osobiście ocenia sytuację, podejmuje decyzje, wydaje rozkazy bojowe i sprawuje kontrolę nad działalnością pododdziałów brygady. Wykonując swoje obowiązki dowódca brygady ma prawo stosować taką formę działania i ustalać takie normatywy,

które gwarantują pomyślne wykonanie zadania. Dowódca brygady ponosi osobistą odpowiedzialność za wykonanie rozkazów przez podległych mu dowódców. Działaniami bojowymi dowodzi zazwyczaj ze stanowiska dowodzenia. W wypadku nieobecności dowódcy brygady na stanowisku dowodzenia, wojskami dowodzi sztab, który powinien znać miejsce pobytu dowódcy brygady oraz aktualną sytuację i zadania poszczególnych oddziałów. Sztab ze swej strony powinien dostarczyć dowódcy aktualne dane o sytuacji bojowej, aby mógł on odpowiednio wykonywać swoje obowiązki.

b/ Sztab brygady zmechanizowanej

Sztab brygady zmechanizowanej składa się z personelu niezbędnego do dowodzenia przydzielonymi i wspierającymi pododdziałami. Na czele sztabu stoi szef sztabu. Jest on zastępcą i doradcą dowódcy brygady zmechanizowanej. Powinien zawsze posiadać aktualne dane o sytuacji bojowej i być gotowym do przyjęcia dowodzenia. W skład sztabu wchodzi następujący personel: personalny, rozpoznawczy, operacyjno-szkoleniowy, d/s zaopatrzenia i lekarz.

Sztab brygady zmechanizowanej wraz z kompanią dowodzenia są w stanie wykonywać następujące zadania:

- dowodzić przydzielonymi i wspierającymi pododdziałami;
- przyjmować czasowo dowództwo nad przydzielonymi pododdziałami lub podporządkowywać je innym organom dowodzenia;
- kierować nieprzerwanie działaniami bojowymi brygady, jeśli jest to konieczne, sztab organizuje grupę operacyjną;
- utrzymywać łączność przy pomocy oficerów łącznikowych ze sztabami wyższymi i sąsiadami;
- przyjąć obowiązki sztabu dywizji w wypadku jego zniszczenia.

Sztab brygady zmechanizowanej w czasie prowadzenia działań

Ma ograniczone możliwości planowania przyszłych działań. Dlatego Amerykanie zalecają szczegółowe planowanie przyszłych działań prowadzić w sztabie dywizji. Sztab brygady zmechanizowanej jest elementem taktycznym, który podlega bezpośrednio dowódcy brygady. Oprócz kompanii dowodzenia nie posiada żadnych etatowych pododdziałów.

Sztab brygady nie zajmuje się zagadnieniami administracyjno-gospodarczymi. Udziela jednak wskazówek oraz odpowiedniej pomocy pododdziałom w tym zakresie. Bataliony wchodzące w skład brygady zmechanizowanej same decydują o sprawach administracyjno-gospodarczych, jednak dowódca brygady jest odpowiedzialny za stan bojowy przydzielonych mu pododdziałów.

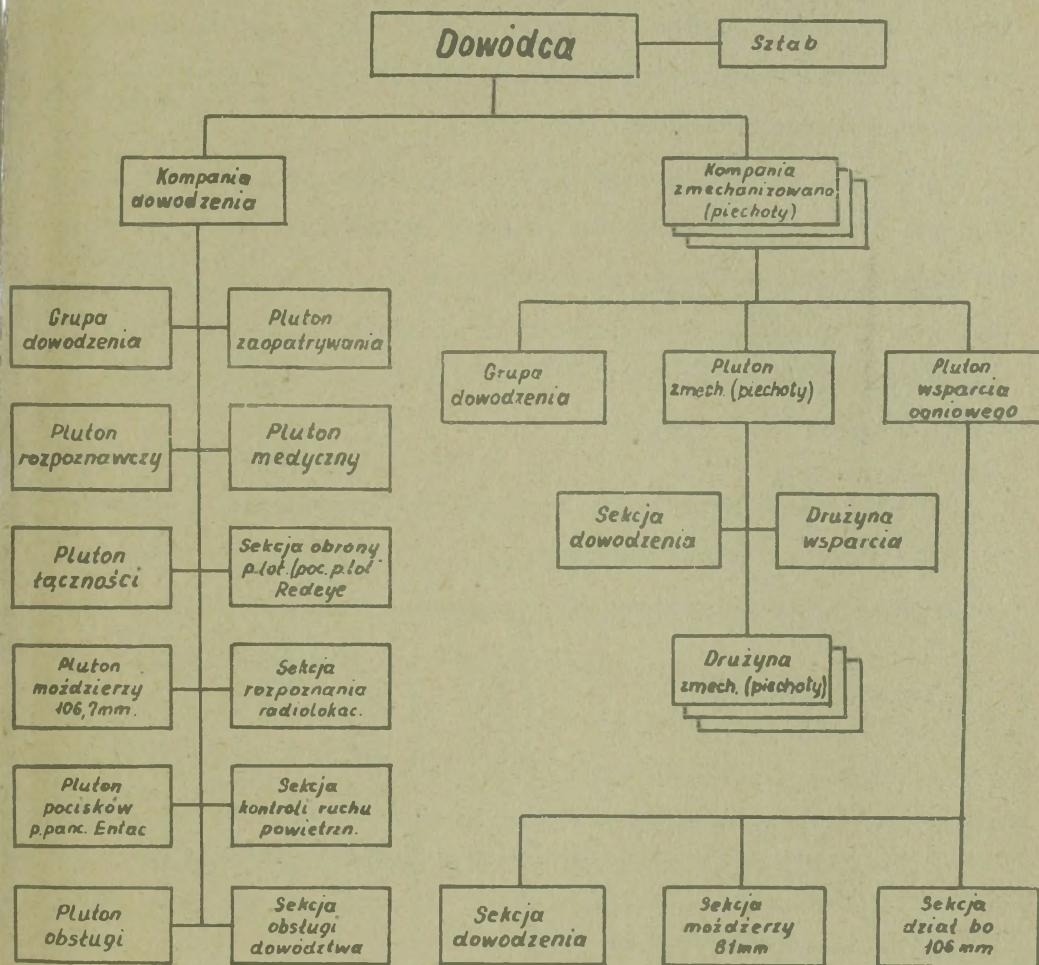
c/ Kompania dowodzenia brygady zmechanizowanej

Kompania dowodzenia wykonuje funkcje administracyjno-gospodarcze w ramach sztabu. Przeprowadza remonty oraz zapewnia wyżywienie, zaopatrzenie, pomoc medyczną, transport dla sztabu i swoich pododdziałów. Ponadto urządza stanowisko dowodzenia brygady, organizuje łączność wewnętrzną oraz bezpośrednią ochronę stanowiska dowodzenia brygady.

Batalion zmechanizowany

Batalion zmechanizowany / schemat Nr 2 / jest podstawowym oddziałem dywizji zmechanizowanej i dywizji pancernej. Na okres prowadzenia działań bojowych wchodzi w skład brygady zmechanizowanej lub brygady pancernej i w jej składzie prowadzi działania bojowe. W skład batalionu zmechanizowanego wchodzi : dowódca, sztab, kompania dowodzenia i trzy kompanie zmechanizowane. Stan osobowy batalionu wynosi 927 żołnierzy. Batalion zmechanizowany wyposażony jest w transportery opancerzone M-113.

Schemat nr 2. Organizacja batalionu zmechanizowanego DZ i DPanc.

W skład sztabu batalionu, jako organu dowodzenia pododdziałami wchodzi oficerowie: personalny, rozpoznawczy, operacyjny, kwatermistrz, łączności /jednocześnie dowódca plutonu łączności/, transportu samochodowego /jednocześnie dowódca plutonu remontowego/. Na czele sztabu stoi szef sztabu /adiutant batalionu/.

W skład kompanii dowodzenia oprócz pododdziałów dowodzenia i obsługi wchodzi pododdziały wsparcia bojowego jak: pluton moździerzy 106,7 mm /4 moździerze/, pluton wyrzutni pocisków przeciwpancernych "Entac" /3 wyrzutnie/, sekcja przeciwlotniczych pocisków rakietowych Redeye /12 pocisków/. Stan liczebny kompanii dowodzenia wynosi 315 ludzi.

Kompania zmechanizowana jest podstawowym pododdziałem bojowym batalionu. W składzie kompanii występuje: dowódca, grupa dowodzenia, trzy plutony zmechanizowane po 47 ludzi i pluton wsparcia w składzie: sekcja moździerzy 81 mm /3 moździerze/, sekcja dział bezodrzutowych 106 mm /2 działa/. Stan liczebny kompanii wynosi 201 ludzi.

Zestawienie stanu osobowego, ważniejszego uzbrojenia i wyposażenia batalionu zmechanizowanego.

Wyszczególnienie	Dowództwo i sztab	Kompania dowodzenia	Trzy komp. zmechanizo- wane /w każdej/	O g ó ł e m
1	2	3	4	5
Stan liczebny	9	315	201	927
Karabiny maszynowe 7,62 mm	-	4	15	49
Karabiny maszynowe 12,7 mm	-	17	1	20
Granatniki 40 mm	-	22	24	94
Działa bezodrzutowe 90 mm	-	-	6	18
Działa bezodrzutowe 106 mm	-	-	2	6
Wyrzutnie pocisków ppanc Entac	-	3	-	3
Moździerze 106,7 mm	-	4	-	4
Pociski przeciwlotnicze Redeye	-	12	-	12
Transportery opanc. dow. i rozp.	-	18	1	21
Transportery opancerzone	-	4	15	49
Czołgi ratownicze	-	2	1	5

1	2	3	4	5
Ciągniki kołowe	-	1	-	1
Samochody ciężarowe	-	32	2	38
Samochody terenowe 1/4 t	-	26	4	38
Przyczepy	-	50	4	62
Warsztaty na samochodach	-	2	-	2
Cysterny na przyczepach	-	4	-	4
Stacje radiolokacyjne	-	6	-	6
Radiostacje	-	70	53	229

W publikacjach wojskowych Stanów Zjednoczonych w ostatnim czasie prowadzona jest szeroka dyskusja nad włączeniem do organizacji batalionu zmechanizowanego /piechoty/ kompanii wsparcia bojowego w składzie: pluton rozpoznania, pluton moździerzy, pluton wyrzutni pocisków przeciwpancernych i sekcji obrony przeciwlotniczej. W ten sposób zostałby zorganizowany na szczeblu batalionu samodzielny pododdział wsparcia bojowego.

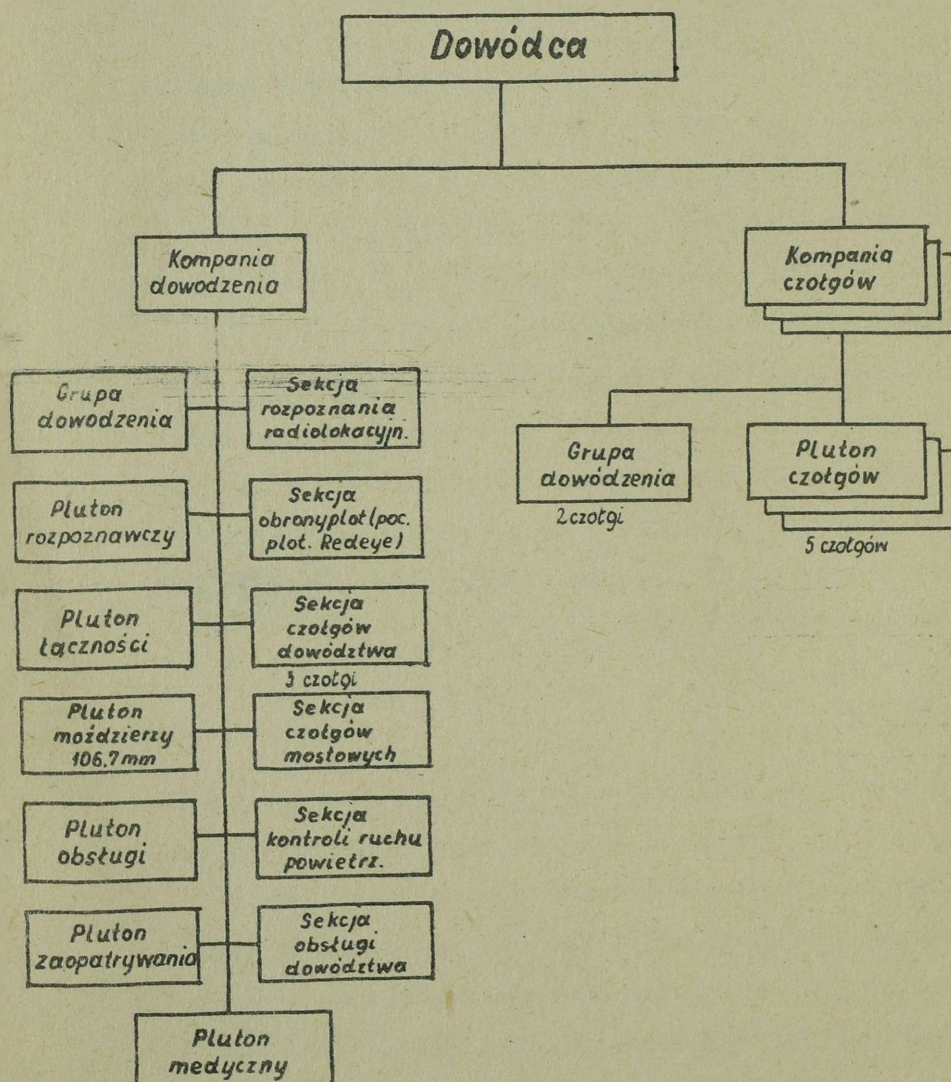
Organizacja batalionu piechoty jest identyczna jak batalionu zmechanizowanego. Występują tylko pewne różnice w stanie osobowym /batalion zmechanizowany - 927, a batalion piechoty - 852 ludzi/, uzbrojeniu i wyposażeniu. Batalion piechoty wyposażony jest w samochody ciężarowe.

Batalion czołgów

Batalion czołgów /schemat nr 3/ podobnie jak batalion zmechanizowany wchodzi w skład brygady zmechanizowanej lub pancernej i stanowi jej główną siłę uderzeniową. W skład batalionu czołgów wchodzi: dowódca, sztab, kompania dowodzenia i trzy kompanie czołgów. Na uzbrojeniu kompanii dowodzenia znajduje się: 3 czołgi średnie, 2 czołgi mostowe, 4 moździerze 106,7 mm,

12 pocisków przeciwlotniczych Redeye. Kompania czołgów składa się z grupy dowodzenia /dwa czołgi średnie/ i trzech plutonów czołgów po 5 czołgów. Razem w kompanii występuje 17 czołgów. Ogółem w uzbrojeniu batalionu czołgów znajduje się 54 czołgi średnie M-60A1. Stan liczebny batalionu wynosi 602 ludzi. Uzbrojenie olgu stanowi 105 mm działo i sprzężony z działem 7,62 mm karabin maszynowy oraz zamontowany w wieży 12,7 mm przeciwlotniczy karabin maszynowy.

Schemat nr 3. Organizacja batalionu czołgów DP, DZ i DPanc.

Zestawienie stanu osobowego, uzbrojenia i wyposażenia batalionu czołgów.

Wyszczególnienie	Dowództwo i sztab	Kompania dowodzenia	Przy kompanie czołgów /w każdej/	Ogółem
Stan liczebny	9	317	92	602
Karabiny maszynowe 7,62 mm	-	4	-	4
Karabiny maszynowe 12,7 mm	-	19	1	22
Granatniki 40 mm	-	16	1	19
Moździerze 106,7 mm	-	4	-	4
Pociski przeciwlotnicze Redeye	-	12	-	12
Czołgi średnie	-	3	17	54
Transportery opanc.dow. i rozp.	-	16	-	16
Transportery opancerzone	-	10	1	13
Czołgi ratownicze	-	2	1	5
Ciągniki kołowe	-	2	-	2
Samochody ciężarowe	-	39	3	48
Samochody terenowe 1/4 t	-	26	3	35
Przyczepy	-	29	4	41
Mosty towarzyszące na podwoziu czołgowym	-	2	-	2
Spychacze na podwoziu czołg.	-	-	1	3
Cysterny na przyczepach	-	5	-	5
Stacje radiolokacyjne	-	6	-	6
Radiostacje	-	77	22	143

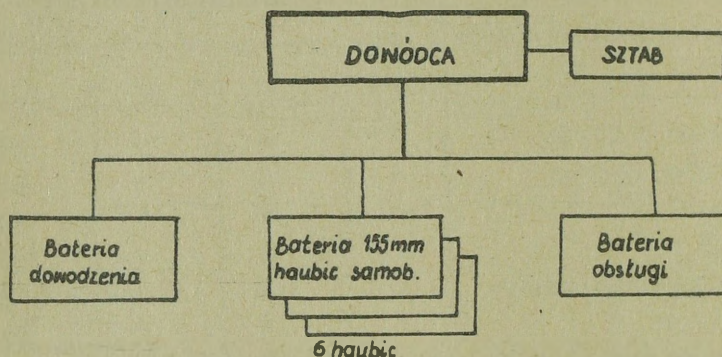
Dywizjon 155 mm haubic samobieżnych

Dywizjon haubic /schemat nr 4/ jest podstawową jednostką ogniową i administracyjną. Etatowe dywizjony 105 mm haubic dywizji piechoty oraz dywizjony 155 mm haubic samobieżnych dywizji zmechanizowanych i pancernych w czasie walki przydziela się do

brygad celem ich wsparcia ogniowego. Każda brygada zazwyczaj otrzymuje jeden dywizjon.

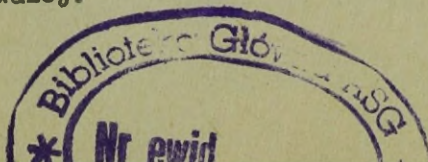
W skład dywizjonu wchodzi: dowódca, sztab, bateria dowodzenia, trzy baterie ogniowe po sześć haubic i bateria obsługi. Razem w dywizjonie występuje 18 haubic samobieżnych 155 mm. Stan liczebny dywizjonu wynosi 487 żołnierzy.

Schemat nr 4. Organizacja dywizjonu 155 mm haubic samobieżnych
DZ i DPanc.

II. ORGANIZACJA I UZBROJENIE BRYGADY ZMECHANIZOWANEJ NIEMIECKIEJ REPUBLIKI FEDERALNEJ ORAZ CHARAKTERYSTYKA ZASADNICZYCH ODDZIAŁÓW

Do roku 1970 w skład sił lądowych NRF wchodziły dywizje zmechanizowane, pancerne, powietrzno-desantowe i piechoty górskiej. W celu lepszego dostosowania organizacji wojsk do warunków terenowych w 1970 r. zostały przeformowane dwie /2 i 4 DZ/ dywizje zmechanizowane na dywizje piechoty zmotoryzowanej. W ten sposób powstał piąty rodzaj dywizji - dywizja piechoty zmotoryzowanej.

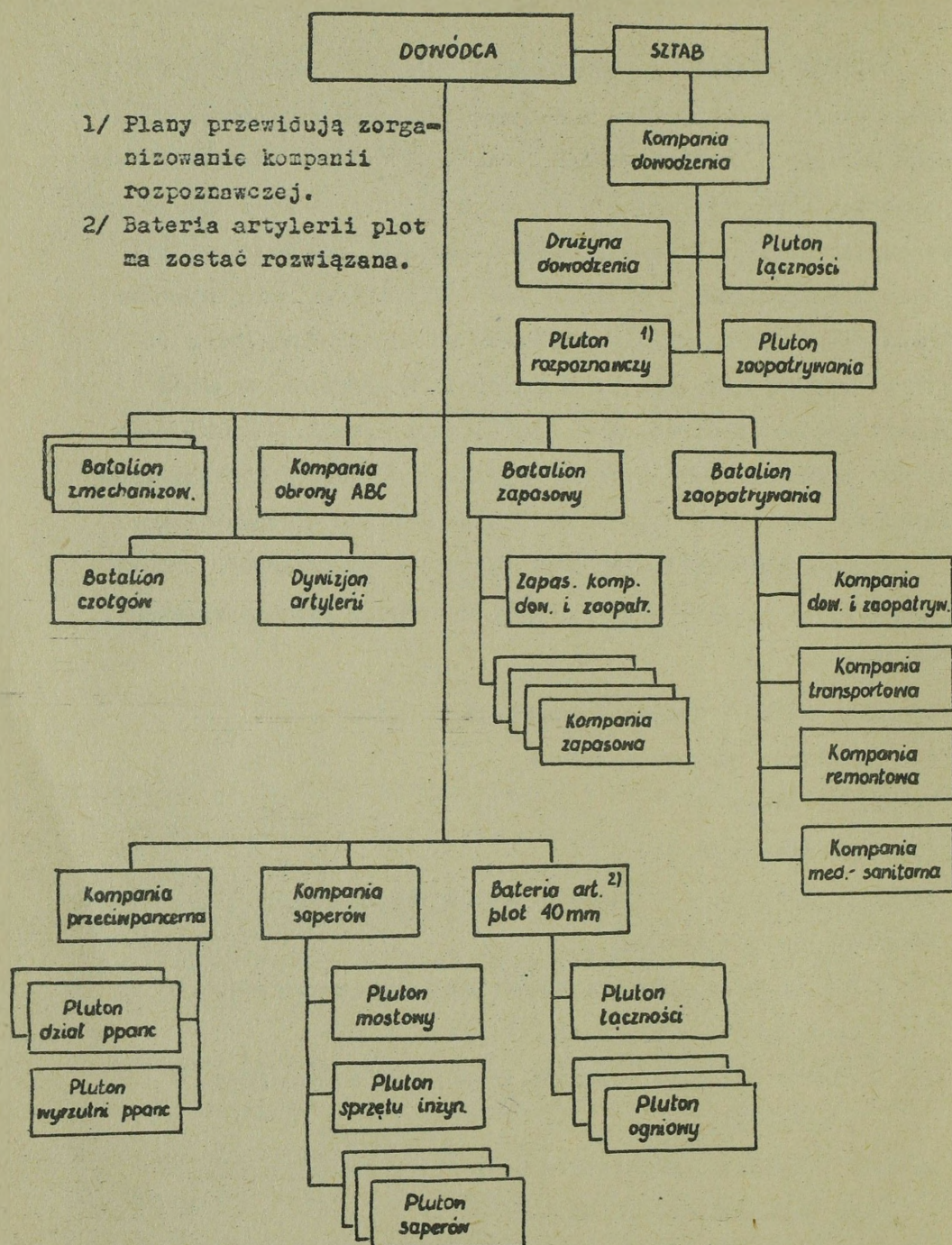

Dywizje piechoty zmotoryzowanej i dywizja piechoty górskiej przewidziane są do działań w terenie lesisto-górzystym na kierunku Bawarii - Czechosłowacji, natomiast dywizje zmechanizowane i pancerne winny być użyte w dogodnym dla nich - otwartym terenie równinnym. Dywizje zmechanizowane i pancerne obejmują 2/3 sił lądowych Bundeswehry i stanowią wraz z dywizjami amerykańskimi główną siłę uderzeniową na środkowoeuropejskim TDW. Trzon DZ i DPanc stanowią brygady zmechanizowane i pancerne. W skład dywizji zmechanizowanej, poza innymi jednostkami, wchodzi dwie brygady zmechanizowane i jedna brygada pancerna, a dywizji pancernej - dwie brygady pancerne i jedna brygada zmechanizowana.

Brygada zmechanizowana jest związkiem taktycznym o stałej organizacji / schemat nr 5 /. W skład brygady zmechanizowanej wchodzi :

- dowódca, sztab i kompania dowodzenia brygady ;
- dwa bataliony zmechanizowane ;
- batalion czołgów ;
- dywizjon artylerii ;
- batalion zapasowy - w okresie pokoju skadrowany ;
- kompania przeciwpancerna ;
  - dwa plutony samobieżnych dział przeciwpancernych 90 mm po 6 dział w plutonie =12 dział,
  - pluton wyrzutni pocisków przeciwpancernych SS-11 - 5 wyrzutni,
- bateria artylerii przeciwlotniczej / 3 plutony ogniowe po 4 armaty przeciwlotnicze 40 mm / ;
- kompania saperów ;
- kompania obrony ABC ;
- batalion zaopatrywania.

Schemat nr 5. Organizacja brygady zmechanizowanej sił lądowych NRF.

Zestawienie stanu osobowego, ważniejszego uzbrojenia i wyposażenia
brygady zmechanizowanej NRF

	Dowództwo, sztab i komp. dowodzenia	Dwa bataliony zmechanizowane / w każdym	Batalion czołgów	Dywizjon artylerii	Kompania przeciwna- cerna	Bateria artylerii plot.	Kompania saperów	Kompania obrony ABC	Batalion zaopatrywania	Razem
Stan liczebny	237	721	482	408	121	130	176	166	578	3740
Pancerzownice	23	112	58	18	15	16	22	57	73	506
Wyrzutnie pocisków ppnc Cobra	-	8	-	-	-	-	-	-	-	16
Samobieżne działa ppnc 90 mm	-	8	-	-	12	-	-	-	-	28
Wyrzutnie pocisków ppnc SS-11	-	-	-	-	5	-	-	-	-	5
Działa bezodrzutowe 106 mm	-	9	-	-	-	-	-	-	-	18
Armaty plot 40 mm	-	-	-	-	-	12	-	-	-	12
Moździerze 120 mm	-	8	-	-	-	-	-	-	-	16
Haubice samobieżne 155 mm	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12
Czołgi średnie	-	-	-	12	-	-	-	-	-	54
Transportery opancerzone	18	76	12	11	7	4	11	-	7	222
Czołgi ratownicze	-	4	4	10	-	-	-	-	-	22
Czołgi mostowe	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3
Samochody	54	81	78	88	15	16	28	35	171	647
Motocykle	18	33	21	16	6	5	6	-	20	158
Przyczepy	10	10	14	5	-	5	-	-	37	91
Radiostacje	23	120	77	52	25	37	19	19	11	503

Z powyższego schematu wynika, że w składzie brygady występują oddziały zmechanizowane, czołgów, artylerii oraz pododdziały zabezpieczenia, obsługi i zaopatrzenia. W ten sposób brygada osiągnęła niezbędną samodzielność na polu walki, co zapewnia jej możliwość prowadzenia różnorodnych działań bojowych w składzie dywizji lub samodzielnie. Trzon brygady stanowią bataliony zmechanizowane i batalion czołgów.

Pododdziały wchodzące w skład brygady zmechanizowanej /pancernej/ mają jednakową organizację, co pozwala na łatwą ich wymianę i kompletowanie oddziałów i związków taktycznych.

Brygada pancerna stanowi związek broni połączonych. Podobnie jak w brygadzie zmechanizowanej występują w niej pododdziały i organa dowodzenia, niezbędne do prowadzenia samodzielnych działań bojowych. Struktura organizacyjna brygady pancерnej jest podobna do brygady zmechanizowanej.

W skład brygady pancерnej wchodzi:

- dowódca, sztab i kompania dowodzenia brygady;
- dwa bataliony czołgów;
- batalion zmechanizowany;
- dywizjon artylerii;
- batalion zapasowy - skadrowany;
- kompania przeciwpancerna /trzy plutony wyrzutni pocisków przeciwpancernych SS-11 po 4 wyrzutnie w plutonie. Razem w kompanii 13 wyrzutni SS-11/;
- bateria artylerii przeciwlotniczej - 12 dział plot 40 mm;
- kompania saperów;
- kompania obrony ABC;
- batalion zaopatrywania.

Organizacja oddziałów i pododdziałów wchodzących w skład brygady pancерnej jest identyczna jak brygady zmechanizowanej,

z wyjątkiem kompanii przeciwpancernej. W składzie kompanii przeciwpancernej brygady pancerniej nie występują plutony samobieżnych dział przeciwpancernych 90 mm, a tylko trzy plutony wyrzutni pocisków przeciwpancernych SS-11. Stan organizacyjny brygady pancerniej zapewnia możliwość wymiany pododdziałów, w zależności od sytuacji bojowej oraz elastyczne dowodzenie na równi z brygadą zmechanizowaną.

Dowództwo, sztab i kompania dowodzenia brygady

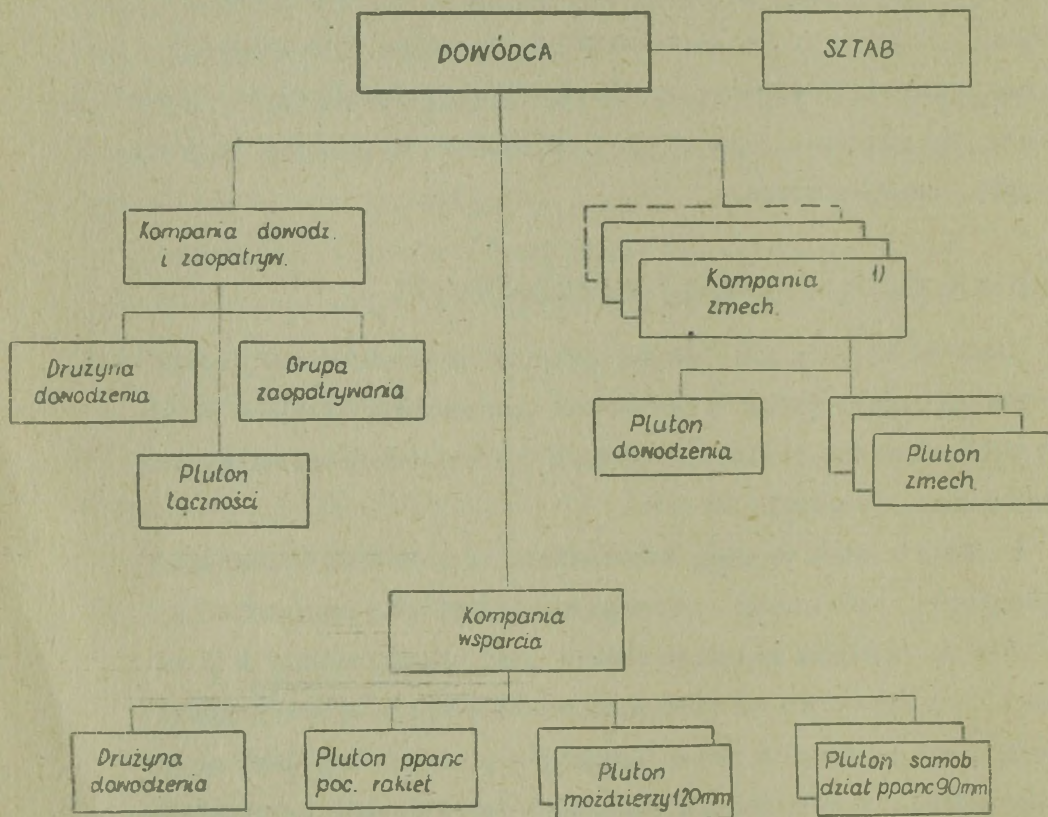
Dowódca brygady jest odpowiedzialny za wyszkolenie, zaopatrzenie, gotowość bojową i wykonanie postawionego zadania bojowego przez brygadę. W czasie działań bojowych dowodzi zazwyczaj ze stanowiska dowodzenia.

W skład sztabu brygady zmechanizowanej wchodzi oficerowie: rozpoznawczy, operacyjny, personalny, łączności, zaopatrzenia, oraz lekarz. Głównym zadaniem sztabu jest organizowanie i planowanie działań bojowych oraz kierowanie pododdziałami brygady w czasie walki. Ponadto sztab brygady odpowiedzialny jest za zorganizowanie terminowego i sprawnego zaopatrzenia materiałowo-technicznego. Sztab wraz z kompanią dowodzenia w czasie walki organizuje główne, wysunięte i kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia.

Podkreślić należy, że sztab brygady zmechanizowanej NRF w odróżnieniu od brygady zmechanizowanej USA zajmuje się całokształtem zaopatrzenia materiałowo-technicznego pododdziałów brygady. Poza tym sztab i kompania dowodzenia brygady zmechanizowanej NRF wykonuje takie same zadania jak sztab brygady zmechanizowanej armii Stanów Zjednoczonych.

Batalion zmechanizowany

1/ W czasie wojny wchodzi cztery kompanie.

Schemat nr 6. Organizacja batalionu zmechanizowanego
brygady zmechanizowanej /pancernej/.

Batalion zmechanizowany jest podstawowym oddziałem brygady zmechanizowanej /pancernej/ i w jej składzie prowadzi działania bojowe. W skład batalionu zmechanizowanego wchodzi:

- dowódca i sztab;
- kompania dowodzenia i zaopatrywania;
- 3 - 4 kompanie zmechanizowane;
- kompania wsparcia.

Stan liczebny batalionu wynosi 721 żołnierzy. Bataliony zmechanizowane wyposażone są w transportery opancerzone HS-30 produkcji zachodnio-niemieckiej i M-113 produkcji Stanów Zjednoczonych. W 1971 r. przystąpiono w NRF do seryjnej produkcji transportera opancerzonego "Marder" na podwoziu czołgu Leopard. Transportery te mają wejść na wyposażenie batalionów zmechanizowanych zamiast transporterów opancerzonych HS-30. Transporter "Marder" charakteryzuje się większą wartością bojową /wzrost siły ognia, większa prędkość i zasięg, liczniejsza załoga i szybsze spieszanie/ i umożliwia piechocie zmechanizowanej skuteczniejsze wykonywanie zadań bojowych oraz ściśle współdziałanie z czołgami.

W skład sztabu batalionu wchodzi: oficer personalny S-1, oficer rozpoznawczy S-2, oficer operacyjny S-3, oficer zaopatrzenia S-4, oficer łączności /jednocześnie dowódca plutonu łączności/, oficer techniczny /jednocześnie dowódca plutonu remontowego/, lekarz batalionu i adiutant batalionu.

S-3 jest pomocnikiem dowódcy batalionu d/s liniowych. W wypadku nieobecności dowódcy /ranny lub zaginął/ S-3 obejmuje dowództwo i dowodzi batalionem do chwili przybycia nowego dowódcy batalionu.

S-4 jest pomocnikiem dowódcy batalionu d/s zaopatrzenia. Adiutant batalionu towarzyszy dowódcy batalionu i działa zgodnie z jego wytycznymi. Może być wykorzystany w charakterze oficera łącznikowego.

Ponadto sztabowi batalionu podporządkowana jest kompania dowodzenia i zaopatrywania. Dowódca kompanii jest jednocześnie zastępcą dowódcy batalionu. W toku prowadzenia walki i wykonywania marszu ze sztabu batalionu i kompanii dowodzenia organizuje się rzut dowodzenia, w skład którego wchodzi: wysunięta

grupa dowodzenia i tylna grupa dowodzenia. W zależności od sytuacji i charakteru działań batalionu wysunięta grupa dowodzenia rozwija stanowisko dowodzenia batalionu.

- Wysuniętą grupę dowodzenia stanowią: dowódca batalionu z batalionową grupą dowodzenia oraz S-3, S-2, adiutant batalionu i dowódca plutonu łączności.

Tylną grupę dowodzenia stanowią: S-4, dowódca kompanii dowodzenia, sekcja S-4, sekcja ewidencji środków materiałowo-technicznych.

Rzut kwatermistrzowski kompanii dowodzenia i zaopatrywania w czasie walki dzieli się na wysuniętą i tylną grupę zaopatrywania. Wysunięta grupa zaopatrywania rozmieszcza się za pierwszym rzutem ugrupowania bojowego batalionu. Tylna grupa zaopatrywania - przeważnie z tylną grupą dowodzenia w rejonie tyłowym.

Kompania zmechanizowana jest zasadniczym pododdziałem bojowym batalionu. W skład kompanii wchodzi dowódca, pluton dowodzenia i trzy plutony zmechanizowane po 38 żołnierzy. Ogółem stan liczebny kompanii wynosi 132 żołnierzy.

Kompania wsparcia stanowi główną siłę ogniową i przez - naczona jest do wsparcia walki batalionu. W skład kompanii wsparcia wchodzi:

- drużyna dowodzenia;
- dwa plutony moździerzy 120 mm po 4 moździerze w plutonie = 8;
- dwa plutony samobieżnych dział przeciwpancernych 90 mm po 4 działa w plutonie = 8 dział;
- pluton przeciwpancernych pocisków rakietowych Cobra - 8 wyrzut

Stan liczebny kompanii wsparcia wynosi 123 żołnierzy.

Kompania wsparcia batalionu wchodzącego w skład brygady pancernej ma zostać zreorganizowana i będzie posiadać tylko plutony moździerzy.

Zestawienie stanu osobowego, ważniejszego uzbrojenia i wyposażenia batalionu zmechanizowanego NRF.

Wyszczególnienie	Sztab, komp. dowodzenia i zaopatryw.	Trzy kompanie zmechanizowa- ne / w każdej /	Kompania wsparcia	Razem
Stan liczebny	202	132	123	721
Karabiny maszynowe 7,62 mm	3	14	11	56
Pancerzownice	39	19	16	112
Wyrzutnie poc. ppanc Cobra	-	-	8	8
Samobieżne działa ppanc 90 mm	-	-	8	8
Działa bezodrzutowe 106 mm	-	3	-	9
Moździerze 120 mm	-	-	8	8
Transportery opancerzone	12	16	16	76
Czołgi ratownicze	4	-	-	4
Samochody	54	4	15	81
Motocykle	11	6	4	33
Przyczepy	7	-	3	10
Radiostacje	10	30	20	120

Batalion czołgów

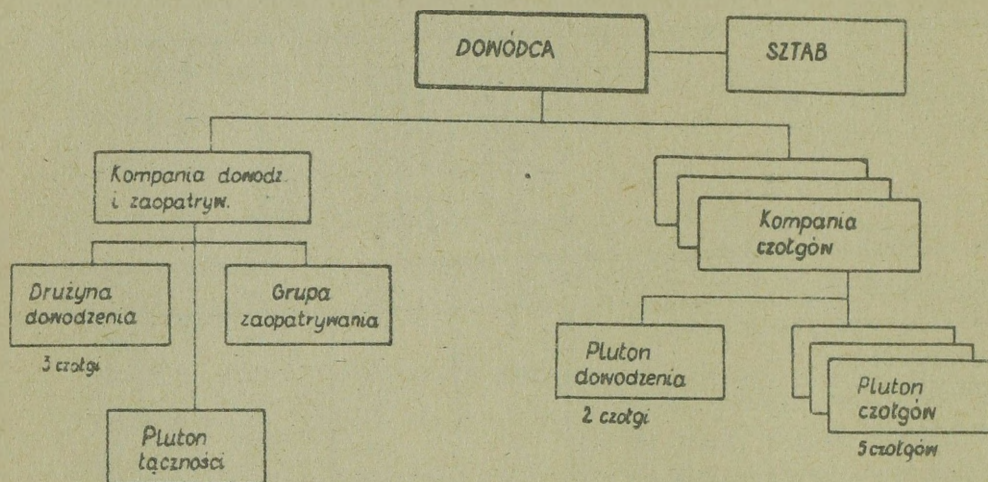
Batalion czołgów jest podstawowym oddziałem brygady zmechanizowanej /pancernej/ i stanowi jej główną siłę uderzeniową.

W skład batalionu wchodzi:

- dowódca i sztab;
- kompania dowodzenia i zaopatrywania - 2 czołgi;
- 3 kompanie czołgów w składzie: pluton dowodzenia /2 czołgi/
i 3 plutony czołgów po 5 czołgów. Razem w kompanii występuje
17 czołgów.

Ogółem w uzbrojeniu batalionu czołgów znajduje się 54 czołgi średnie Leopard. Uzbrojenie czołgu stanowi działko 105 mm i 2 karabiny maszynowe 7,62 mm.

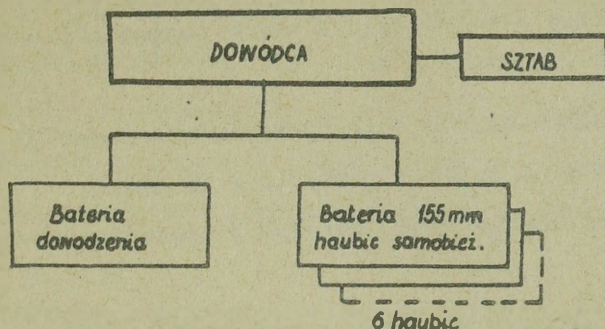
Schemat nr 7. Organizacja batalionu czołgów brygady zmechanizowanej /pancernej/.

Zestawienie stanu osobowego, ważniejszego uzbrojenia i wyposażenia batalionu czołgów.

Wyszczególnienie	Sztab, kompania dowodzenia i zaopatrywania	Urzy kompanie czołgów /w każdej/	Razem
Stan liczebny	230	84	482
Karabiny maszynowe 7,62 mm	4	2	10
Pancerzownice	22	12	58
Czołgi średnie	3	17	54
Transportery opancerzone	12	-	12
Czołgi ratownicze	4	-	4
Samochody	66	4	78
Motocykle	12	3	21
Radiostacje	26	17	77

Dywizjon artylerii

Schemat nr 8. Organizacja dywizjonu artylerii brygady zmechanizowanej /pancernej/.

Dywizjon artylerii wchodzi organicznie w skład brygady zmechanizowanej /pancernej/ i jest przeznaczony do bezpośredniego wsparcia walki oddziałów brygady. W skład dywizjonu wchodzi:

- dowódca i sztab;
- bateria dowodzenia i zaopatrywania;
- 2 baterie ogniowe po 6 haubic.

Razem w dywizjonie występuje 12 haubic samobieżnych 155 mm.

W ramach zwiększenia siły ognia po 1972 r. planuje się zorganizowanie w każdej brygadzie trzeciej baterii haubic 155 mm. W ten sposób dywizjon będzie posiadał 18 haubic samobieżnych 155 mm. Stan liczebny dywizjonu wynosi 408 ludzi.

Dowódca dywizjonu artylerii jest jednocześnie dowódcą artylerii brygady i doradcą dowódcy brygady w zakresie planowania i kierowania działaniami bojowymi artylerii. Haubice 155 mm przystosowane są do prowadzenia ognia pociskami konwencjonalnymi i jądrowymi.

Kompania przeciwpancerna

Kompania przeciwpancerna przeznaczona jest głównie do zwalczania czołgów przeciwnika. W skład kompanii przeciwpancernej wchodzi:

- 2 plutony samobieżnych dział przeciwpancernych 90 mm typu Widder po 6 dział w plutonie = 12 dział;
- pluton przeciwpancernych pocisków kierowanych SS-11 - 5 wyrzutni.

W uzbrojeniu i wyposażeniu kompanii występuje: 12 dział samobieżnych przeciwpancernych 90 mm, 5 samobieżnych wyrzutni przeciwpancernych pocisków kierowanych SS-11, 7 transporterów opancerzonych, 15 samochodów, 6 motocykli. Stan liczebny kompanii - około 120 ludzi.

III. DZIAŁANIA ZACZEPNE

1. Ogólne zasady natarcia

Według poglądów zachodnich, natarcie jest podstawowym rodzajem działań bojowych, zapewniającym osiągnięcie powodzenia w walce. Natarcie charakteryzuje się umiejętnym powiązaniem ognia, manewru i zdecydowanych uderzeń w celu stworzenia przewagi nad przeciwnikiem.

Zasadniczym celem natarcia jest rozbicie i zniszczenie określonego zgrupowania przeciwnika, opanowanie zajmowanego przez niego terytorium oraz załamanie jego woli walki do stawiania dalszego oporu.

Według poglądów NATO, w warunkach zagrożenia jądrowego występuje wyraźna przewaga działań zaczepnych nad działaniami,

obronnymi, gdyż strona nacierająca będzie miała inicjatywę nie tylko co do wyboru czasu i kierunku uderzenia, ale również co do wyboru środków walki, w tym środków jądrowych.

Powodzenie natarcia zależy w głównej mierze od:

- właściwego stosowania broni jądrowej, chemicznej i biologicznej oraz umiejętnego wykorzystania skutków uderzeń tej broni;
- dokładnego przygotowania planów natarcia i konsekwentnej ich realizacji;
- odpowiedniej organizacji zgrupowań taktycznych obejmujących różne rodzaje wojsk i służb oraz ich dużej ruchliwości i siły ognia;
- uzyskania nad przeciwnikiem przewagi na wybranym kierunku oraz zdobycia przewagi ogniowej w okresie przygotowawczym i w toku natarcia, w celu zapewnienia nacierającym związkom i oddziałom swobody manewru;
- umiejętnego stosowania manewru w celu wykorzystania skutków wsparcia ogniowego, głównie jądrowego;
- wywierania stałego nacisku na przeciwnika i utrzymania styczności z broniącymi się wojskami;
- posiadania silnych i ruchliwych odwodów oraz odpowiednich środków wsparcia ogniowego;
- umiejętnego wykorzystania terenu, opanowywania lub izolowania ważnych z punktu widzenia taktycznego kluczowych rejonów i obiektów, których utrzymanie może mieć poważny wpływ na wynik całej walki;
- uzyskania zaskoczenia przez wybór odpowiedniego miejsca, czasu i formy manewru;
- przestrzegania zasad rozśrodkowania wojsk, tak przed jak

i w toku natarcia, w takim jednak stopniu, aby nie wpłynęło to ujemnie na wykonanie zadania;

- zgromadzenia wystarczających środków materiałowo-technicznego zabezpieczenia natarcia wojsk na dużą głębokość.

Główną zasadą działań zaczepnych jest stałe i nieprzerwane wywieranie nacisku na przeciwnika oraz nacieranie w rozśrodkowanym ugrupowaniu bojowym, które nie dałoby możliwości broniącemu się razić skutecznie nacierających wojsk, zwłaszcza bronią jądrową, a jednocześnie umożliwiałoby w określonych sytuacjach i etapach walki szybkie ześrodkowanie wojsk i utworzenie w krótkim czasie zgrupowań zdolnych do wykonania decydującego uderzenia.

W działaniach zaczepnych szczególną uwagę przywiązuje się do wykorzystania wojsk pancernych, zmechanizowanych i powietrzno-desantowych przygotowanych najlepiej do prowadzenia działań bojowych w warunkach użycia broni jądrowej. Wojska te dysponując dużą ruchliwością i opancerzeniem, są zdolne skutecznie wykorzystywać rezultaty własnych uderzeń jądrowych.

W zależności od sytuacji natarcie może być przeprowadzane na d o r a ż n i e lub z a w c z a s u z o r g a n i z o - w a n ą o b r o n ę p r z e c i w n i k a . Natarcie na doraźnie zorganizowaną obronę może mieć miejsce zarówno na początku wojny, jak i w toku prowadzenia działań bojowych. Natarcie na przygotowaną obronę przeciwnika przewiduje się wykonywać zwykle przy bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.

W zależności od sytuacji, otrzymanego zadania bojowego, stopnia gotowości bojowej wojsk własnych i przeciwnika brygada zmechanizowana może przechodzić do natarcia z m a r s z u lub z b e z p o ś r e d n i e j s t y c z n o ś c i z p r z e c i w n i k i e m .

Natarcie z marszu

Przejście do natarcia z marszu umożliwia - według poglądów NATO - uzyskanie zaskoczenia i zmniejszenie strat od ognia broń-
niącego się przeciwnika.

Natarcie z marszu stosuje się w następujących wypadkach:

- gdy przeciwnik przeszedł pośpiesznie do obrony;
- gdy przeciwnik jest słabszy liczebnie i posiada niższy niż
nacierające wojska stopień gotowości bojowej;
- gdy nacierający dysponuje dostateczną ilością broni jądrow-
wej, względnie gdy istnieje możliwość uzyskania zaskoczenia.

Natarcie z marszu może być wykonywane:

- bezpośrednio z marszu bez zatrzymywania się w rejonach ze-
środkowania;
- z uprzednio zajętych rejonów ześrodkowania;
- z miejsc stałej dyslokacji lub rejonów alarmowych.

Natarcie bezpośrednio z marszu bez zatrzymywania się
w rejonach ześrodkowania i natarcie z marszu z miejsc stałej
dyslokacji będzie występować w początkowym okresie wojny lub
w głębi obrony przy pośpiesznym organizowaniu obrony przez prze-
ciwnika oraz po niepomyślnym dla niego boju spotkaniowym.

Według poglądów dowództwa NATO, we współczesnych warun-
kach natarcie z marszu z uprzednio zajętych rejonów ześrodko-
wania będzie jednym z głównych sposobów przełamania przygoto-
wanej obrony przeciwnika. Będzie ono stosowane często na ważnych
kierunkach przy znacznej przewadze w broni jądrowej.

Natarcie z marszu na przygotowaną obronę przeciwnika prze-
prowadza się najczęściej pod osłoną oddziałów znajdujących się
w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem. Przejście wojsk do
natarcia z rejonów ześrodkowania umożliwia uzyskanie zaskoczenia,

jednakże wojska są w większym stopniu narażone na ogień przeciwnika, szczególnie w czasie wychodzenia z rejonów ześrodkowania na rubież rozwinięcia i przy przekraczaniu przez ugrupowanie bojowe własnych wojsk, będących w styczności z przeciwnikiem.

Rejon ześrodkowania /wyjściowy/ wyznacza dowódca dywizji w takiej odległości od przedniego skraju ^{obrony} przeciwnika, aby wojska znajdowały się poza zasięgiem ognia rakiet taktycznych i artylerii. Zwykle wyznacza się go w odległości 30-50 km i więcej od przedniego skraju obrony przeciwnika. W wyznaczonym rejonie brygada zmechanizowana rozmieszcza się w sposób rozśrodkowany na obszarze 100-150 km². Bataliony rozśrodkowują się kompaniami wzdłuż dróg na obszarze 20-30 km². Rejon ześrodkowania brygada zajmuje z reguły na dobę przed natarciem. W rejonie ześrodkowania oddziały kończą przygotowanie do natarcia, sztab konkretyzuje zadania i organizuje współdziałanie.

Natarcie z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem

Przejście do natarcia z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem dowódcy NATO zalecają przeprowadzać w tych przypadkach, kiedy przeciwnik wcześniej rozwinął swe wojska lub przygotował je do obrony.

Natarcie z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem może być wykonane w dwóch wariantach:

- z bezpośredniej styczności z położenia obronnego bez przegrupowania i zmiany wojsk;
- z bezpośredniej styczności z uprzednim przegrupowaniem i zmianą wojsk.

Pierwszy wariant uważa się za najbardziej celowy, ponieważ zapewnia on uzyskanie zaskoczenia i poniesienia minimalnych

strat od broni jądrowej przeciwnika. Zaleca się go stosować w przypadku, gdy przechodzące do natarcia wojska dysponują przewagą w broni jądrowej. Może on być również stosowany na drugorzędnych kierunkach, w celu wiązania walką wojsk przeciwnika. W tym wypadku nie jest wymagane posiadanie przewagi w broni jądrowej.

Drugi wariant natarcia z bezpośredniej styczności z przegrupowaniem lub zmianą wojsk będzie stosowany rzadziej, ponieważ realizacja tych przedsięwzięć może być łatwo wykryta przez przeciwnika.

W czasie natarcia, według poglądów NATO, mogą być stosowane następujące formy manewru:

- przełamanie,
- oskrzydlenie,
- obejście,
- natarcie czołowe,
- przenikanie.

Wyjątek stanowią poglądy dowództwa sił zbrojnych NRP, zgodnie z którymi głównymi formami manewru są: natarcie czołowe, obejście i oskrzydlenie.

P r z e ł a m a n i e jest podstawową formą manewru, gdy brak jest otwartych skrzydeł dla zastosowania innej formy manewru. Przełamanie polega na wykonaniu głównego uderzenia na zasadnicze pozycje obrony przeciwnika, w celu dokonania wyłomu rozcięcia jego ugrupowania i stworzenia warunków do rozwinięcia powodzenia na skrzydła i w głąb obrony. Powodzenie przełamania jest uzależnione od uzyskania nad przeciwnikiem przewagi w siłach i środkach na wybranym kierunku. Brygada samodzielnie nie organizuje przełamania, ale bierze w nim udział w ramach dywizji.

O s k r z y d l e n i e jest formą manewru polegającą na wykonaniu głównego uderzenia na jedno lub oba skrzydła zasadniczego zgrupowania przeciwnika z jednoczesnym działaniem częścią sił od czoła.

Celem oskrzydlenia jest opanowanie obiektów na jego bliskich tyłach, nie dopuszczenie do wycofania się przeciwnika przez odcięcie mu dróg odwrotu - stworzenie warunków do jego zniszczenia na zajmowanych pozycjach uderzeniami od czoła.

Oskrzydlenie stosuje się w przypadku, gdy przeciwnik posiada otwarte skrzydła lub gdy w obronie istnieją luki powstałe w wyniku uderzenia jądrowego. W czasie wykonywania oskrzydlenia nacierające wojska unikają spotkania z głównymi siłami przeciwnika na drodze do obiektu natarcia. Wojska działające na kierunku pomocniczym wiążą siły przeciwnika od czoła, nie dając mu możliwości wycofania się i stwarzają w ten sposób warunki do uzyskania powodzenia na głównym kierunku uderzenia. Oskrzydlenie jest zazwyczaj wykonywane przy zachowaniu łączności ogniowej z wojskami nacierającymi od czoła.

Dużą uwagę przywiązuje się do wykonania oskrzydlenia drogą powietrzną za pomocą śmigłowców. Ten sposób oskrzydlenia zwany w terminologii zachodniej o s k r z y d l e n i e m "p i o - n o w y m" zaleca się stosować przy słabej obronie przeciwnika oraz gdy posiada się silne wsparcie ogniowe i dostateczną ilość śmigłowców. Pododdziały wykonujące oskrzydlenie mogą być przerzucane za pomocą śmigłowców lub zrzucone jako desant spadochronowy. Przerzut ten może rozpoczynać się wraz z rozpoczęciem natarcia lub w toku walki. Nie zaleca się stosowania oskrzydlenia drogą powietrzną celem opanowania obiektów silnie umocnionych.

Oskrzydlenie dwustronne - polega na równoczesnym wychodzeniu

na skrzydła głównych sił przeciwnika dwoma zgrupowaniami uderzeniowymi i prowadzeniu działań wiążących od czoła. Przy tej formie manewru konieczna jest przewaga w siłach i środkach oraz użycie szybkich i ruchliwych odwodów. Oskrzydlenie jest wykonywane przez pododdziały, oddziały i związki taktyczne.

O b e j ś c i e jest formą manewru polegającą na wykonaniu głównego uderzenia na jedno ze skrzydeł głównych sił broniących się wojsk przeciwnika i opanowaniu obiektów położonych na jego głębokich tyłach. Celem obejścia jest zmuszenie przeciwnika do wycofania swoich sił z zajmowanych pozycji lub przetrzucenia na zagrożony kierunek i zniszczenia ich w terenie dogodnym do nacierającego. Obejście będzie prowadzone z reguły bez styczności ogniowej z wojskami nacierającymi od czoła. Wykonywane jest na szczeblu dywizji lub korpusu armijnego. Brygada może brać udział w tej formie manewru tylko w ramach dywizji.

N a t a r c i e c z o ł o w e - polega na wykonaniu uderzenia na całym froncie natarcia, względnie na kierunku pomocniczym w połączeniu z innymi formami manewru. Stosuje się je w celu rozbicia lub zniszczenia słabego przeciwnika. Natarcie czołowe będzie najczęściej wykonywane w działaniach skierowanych na rozwinięcie powodzenia, w czasie wykonywania oskrzydlenia i podczas rozpoznania walką oraz przy wykonywaniu kontrataków. W natarciu czołowym nie wyznacza się głównego i pomocniczego kierunku uderzenia, a tylko obiekty natarcia.

P r z e n i k a n i e - polega na skrytym przecnodzeniu pojedynczych żołnierzy lub małych pododdziałów przez ugrupowanie / luki / broniących się wojsk przeciwnika do wybranych rejonów na jego tyłach, w celu zniszczenia ważnych obiektów i urządzeń.

Przenikanie jest typową formą działań stosowaną w połączeniu z innymi formami manewru i będzie mieć miejsce najczęściej w działaniach z użyciem broni jądrowej oraz podczas prowadzenia działań na szerokim froncie. Dogodnymi odcinkami ułatwiającymi przenikanie są tereny górzyste, lesiste, lesisto-bagniste itp. Przenikaniu sprzyjają również trudne warunki atmosferyczne, takie jak noc, mgła, śnieżyce itp. Stosując tę formę działań można ześrodkować w głębi obrony przeciwnika siły do kompanii lub batalionu.

Pododdziały po przedostaniu się na tyły ugrupowania przeciwnika mogą wykonywać następujące zadania:

- opanowanie kluczowych punktów terenowych i utrzymanie ich do chwili podejścia sił głównych;
- zniszczenie określonych zgrupowań przeciwnika lub jego ważnych obiektów wojskowych /stanowiska dowodzenia, środki napa-
~~edu jądrowego i urządzenia logistyczne/;~~
- nękanie odwodów i wzbronienie wykonania kontrataków;
- dokładne rozpoznanie systemu obrony przeciwnika;
- psychologiczne oddziaływanie na przeciwnika przez prowadzenie działań dywersyjnych.

Pododdziały, którym udało się przeniknąć na tyły przeciwnika zbierają się w rejonie wyjściowym, gdzie przyjmują ugrupowanie bojowe i przygotowują się do wykonania zadania. W rejonach ześrodkowania pododdziały mogą być wzmocnione drogą powietrzną w dodatkowy ciężki sprzęt i zaopatrzenie.

W określonym czasie, uzgodnionym z wojskami nacierającymi od czoła, pododdziały przechodzą do ataku na wybrany obiekt. Po wykonaniu zadania w zależności od jego charakteru pododdziały mogą przejść do obrony opanowanej rubieży i oczekiwać na podej-

ście własnych wojsk nacierających od czoła lub wycofać się do punktów zbiórki, skąd zostaną ewakuowane za pomocą śmigłowców. Przenikanie może być również wykonywane na śmigłowcach oraz przy użyciu pojazdów mechanicznych lub łodzi desantowych. Sposoby wykonywania poszczególnych form manewru przedstawia szkic załącznik nr 1.

2. Miejsce, rola i zadania brygady zmechanizowanej w natarciu

Brygada zmechanizowana / pancerna / jest związkiem taktycznym o dużej sile ognia i znacznych możliwościach manewrowych. Brygada może prowadzić działania zaczepne we współdziałaniu z innymi rodzajami wojsk w składzie dywizji lub samodzielnie, zarówno z użyciem, jak i bez użycia broni jądrowej.

Działając w składzie dywizji zmechanizowanej / pancernej / brygada zmechanizowana może nacierać w pierwszym lub drugim rzucie dywizji, na głównym lub pomocniczym kierunku uderzenia. W pierwszym rzucie dywizji brygada zmechanizowana prowadzi natarcie na przygotowaną obronę przeciwnika lub w terenie niedogodnym do użycia czołgów.

Brygadę pancerną dywizji pancernej z reguły wykorzystuje się w pierwszym rzucie na głównym kierunku natarcia do przełamania obrony przeciwnika, a dywizji zmechanizowanej - w drugim rzucie do rozwinięcia powodzenia uzyskanego przez pierwszy rzut.

Brygada zmechanizowana znajdując się w pierwszym rzucie na głównym kierunku uderzenia dywizji otrzymuje z reguły zadanie przełamania głównego pasa obrony przeciwnika, zniszczenia głównych sił i środków oraz opanowania ważnych obiektów na głębokości 12-20 km w celu zabezpieczenia wejścia do walki drugiego rzutu

dywizji /najczęściej brygady pancernej/. W sprzyjających warunkach może dalej rozwijać natarcie na skrzydle brygady wprowadzonej z drugiego rzutu dywizji. Brygada, która poniosła duże straty może przejść do drugiego rzutu dywizji w celu odtworzenia gotowości bojowej. Brygada zmechanizowana działając w pierwszym rzucie na kierunku głównego uderzenia dywizji otrzyma węższy pas natarcia i więcej środków wzmocnienia.

Brygada zmechanizowana działając w pierwszym rzucie na kierunku pomocniczym aktywnymi działaniami wiąże siły przeciwnika w swoim pasie natarcia i pozbawia go możliwości ich przemieszczenia na kierunek głównego uderzenia dywizji. Ścisłe współdziałając z brygadą nacierającą na głównym kierunku uderzenia niszczy przeciwnika w pasie natarcia i zabezpiecza jej skrzydło, względnie zabezpiecza wprowadzenie do walki drugiego rzutu dywizji. Po wykonaniu zadania następnego brygada może otrzymać nowe zadanie lub przejść do odwodu dywizji.

Brygada zmechanizowana działająca w drugim rzucie dywizji jest przeznaczona do wzmocnienia sił uderzeniowych pierwszego rzutu dywizji na głównym kierunku uderzenia i rozwinięcia prowadzenia w głąb obrony przeciwnika. W toku natarcia przesuwa się za brygadami pierwszego rzutu w gotowości wejścia do walki. Wprowadzenie jej do walki odbywa się z reguły z marszu po wykonaniu zadania bliższego przez dywizję /12-20 km/ na kierunku głównego uderzenia dywizji. W niektórych przypadkach może zamienić brygadę pierwszego rzutu, która poniosła znaczne straty od uderzeń broni jądrowej przeciwnika lub przejść do odparcia kontrataku.

W zależności od miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji brygada zmechanizowana spełnia odpowiednią rolę i otrzymuje konkretne zadanie.

Zadania bojowe dla brygady zmechanizowanej określa dowódca dywizji zależnie od celu natarcia, charakteru obrony i działań przeciwnika, możliwości bojowych brygady i właściwości terenu. Przy określaniu głębokości i charakteru zadań bierze się również pod uwagę stosowanie broni jądrowej, zarówno w pasie działania brygady, jak i w pasie sąsiednich brygad. Zadania bojowe dla brygad /batalionów/ określa się według obiektów lub rubieży /szkieł załącznik nr 2, 3, 5 i 6/, których opanowanie zapewnia kontrolę danego rejonu i ułatwia zniszczenie przeciwnika. Jako obiekty do opanowania wyznacza się zazwyczaj punkty oporu przeciwnika, odcinki terenu /rejon/, miejscowości itp.

Brygada zmechanizowana /pancerna/ pierwszego rzutu dywizji otrzymuje z reguły zadanie bliższe i zadanie następne /szkieł załącznik nr 2 i 3/.

Zadaniem bliższym brygady jest przełamanie obrony przeciwnika i opanowanie /pośredniego/ obiektu natarcia na głębokości 6 - 10 km. Zadanie to wykonuje brygada siłami pierwszorzutowych batalionów.

Zadaniem następnym jest rozwinięcie powodzenia i opanowanie /końcowego/ obiektu natarcia na głębokości 12 - 20 km oraz zapewnienie warunków wprowadzenia do walki drugiego rzutu dywizji.

Batalion zmechanizowany może działać w pierwszym lub drugim rzucie brygady, na głównym lub pomocniczym kierunku natarcia. W pierwszym rzucie brygady batalion zmechanizowany prowadzi natarcie na przygotowaną obronę przeciwnika lub w terenie niedogodnym do użycia czołgów. Batalion zmechanizowany działający w drugim rzucie brygady jest przeznaczony do potęgowania siły uderzenia pierwszego rzutu na głównym kierunku natarcia i rozwinięcia powodzenia w głąb obrony przeciwnika. W warunkach

użycia broni jądrowej batalion prowadzi natarcie na transporterach opancerzonych przy maksymalnym wykorzystaniu broni pokładowej.

Batalion pierwszego rzutu brygady otrzymuje zadanie bliższe /bliższy - pośredni obiekt natarcia/ i zadanie następne /następny - końcowy obiekt natarcia/ - szkic załącznik nr 516. Zadaniem bliższym batalionu jest przełamanie pierwszej pozycji obrony przeciwnika i opanowanie obiektu na głębokości do 3 km. Zadaniem następnym jest opanowanie obiektu na głębokości 6-10 km i zapewnienie warunków wprowadzenia do walki drugiego rzutu brygady.

W regulaminach państw zachodnich podkreśla się, że przy stosowaniu broni jądrowej szerokość pasów natarcia powinna zapewnić maksymalne rozzerodkowanie wojsk, a z drugiej strony powinna zapewnić uzyskanie przewagi nad przeciwnikiem na wybranych kierunkach działania.

Czynnikami decydującymi o szerokości pasa natarcia są zdolności bojowe brygady /batalionu/, miejsce w ugrupowaniu bojowym dywizji /brygady/, przewidywany opór przeciwnika, posiadane środki wsparcia ogniowego, a zwłaszcza broni jądrowej.

Szerokość pasa natarcia w warunkach użycia broni jądrowej lub zagrożenia jej użyciem według regulaminów państw NATO wynosi:

- dla brygady zmechanizowanej 8 - 12 km
- dla batalionu zmechanizowanego około 3 km i więcej.

Odcinek przełamania brygady może być węższy od pasa natarcia.

Tempe natarcia, zgodnie z ogólnymi zasadami przyjętymi w NATO, wynosi około 40 - 45 km na dobę, a podczas działań w głębi operacyjnej i przy użyciu broni jądrowej może dochodzić do 60 - 70 km na dobę.

3. Skład bojowy i wzmocnienie brygady zmechanizowanej oraz sposób wykorzystania przydzielonych sił i środków.

Brygada zmechanizowana sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych ma zmienną organizację. W zależności od kierunku działania i charakteru zadania w skład brygady może wchodzić 2-3 bataliony zmechanizowane, 1-2 bataliony czołgów, dywizjon samobieżnych haubic 155 mm i inne pododdziały.

Dla zabezpieczenia działań bojowych brygady zmechanizowanej dowódcy amerykańscy przewidują znaczne jej wzmocnienie. Ilość otrzymanych środków wzmocnienia może być różna i będzie zależała od konkretnej sytuacji bojowej, a przede wszystkim od:

- kierunku działania i otrzymanego zadania;
- posiadanych sił przez dywizję;
- siły przeciwnika i charakteru jego obrony;
- charakteru terenu.

Brygada zmechanizowana nacierając w pierwszym rzucie na głównym kierunku uderzenia dywizji może otrzymać następujące wzmocnienie:

- 1-2 dywizjony haubic samobieżnych 155 mm;
- kompanię rozpoznawczą;
- kompanię saperów.

Batalion zmechanizowany Stanów Zjednoczonych nacierający w pierwszym rzucie na głównym kierunku uderzenia brygady może otrzymać jako wzmocnienie:

- 1-2 kompanie czołgów, a batalion czołgów 1-2 kompanie zmechanizowane;
- 1-2 baterie haubic 155 mm;
- pluton rozpoznawczy;
- pluton saperów.

Uwzględniając manewrowy charakter współczesnych działań

bojowych, który nie pozwala na częste zmiany w podporządkowywaniu jednostek wzmacnienia, przewiduje się mniej więcej jednokrotne wzmacnienie związków taktycznych i oddziałów zarówno w działaniach zaczepnych jak i obronnych.

Zgodnie z podjętą decyzją do natarcia dowódca brygady dokonuje podziału posiadanych sił i środków, organizując zgrupowanie taktyczne działające na głównym i pomocniczym kierunku uderzenia, drugi rzut, artylerię wsparcia oraz odwody.

Cechą charakterystyczną brygad amerykańskich jest organizowanie na okres prowadzenia działań bojowych batalionowych zgrupowań taktycznych /batalionowych grup taktycznych/ na bazie batalionów zmechanizowanych lub batalionów czołgów. Zwykle w skład takiego zgrupowania wchodzi batalion zmechanizowany wzmacniony 1-2 kompaniami czołgów lub batalion czołgów wzmacniony 1-2 kompaniami zmechanizowanymi. Ponadto w jego skład może wchodzić 1-2 baterie haubic, pododdziały saperów i inne.

W batalionach zmechanizowanych z przydzielonych środków z kolei organizuje się kompanijne zgrupowania taktyczne /kompanijne grupy taktyczne/ na bazie kompanii zmechanizowanych lub czołgów. W skład takiej grupy może wchodzić kompania zmechanizowana z plutonem czołgów lub kompania czołgów z plutonem zmechanizowanym. Oprócz tego w skład kompanijnej grupy taktycznej może wchodzić: pluton moździerzy, pluton przeciwpancernych pocisków rakietowych, zespół ogniowy przeciwlotniczych pocisków rakietowych Redeye.

Brygada zmechanizowana Bundeswehry ma stałą organizację i na okres prowadzenia działań bojowych z reguły nie strzymuje wzmacnienia, a tylko wsparcie środkami ogniowymi dywizji. W niektórych jednak wypadkach - działając na samodzielny

kierunku brygada może otrzymać baterię haubic 203,2 mm, baterię artylerii przeciwlotniczej i kompanię saperów.

W brygadach zachodnoniemieckich na okres natarcia organizuje się zgrupowania uderzeniowe. Są one tworzone z batalionów czołgów lub zmechanizowanych wzmacnianych środkami ogniowymi brygad. Można je również organizować jako mieszane zgrupowania uderzeniowe / pododdziały zmechanizowane i czołgów / do działania w terenie pociętym, lesisto-bagnistym lub w rejonach zabudowanych.

Według poglądów zachodnoniemieckich dowódca brygady w zasadzie nie przydziela bezpośrednio dowódcom batalionów sił i środków wzmocnienia, lecz tylko wspiera środkami ogniowymi poszczególne zgrupowania uderzeniowe odpowiednio do kierunku działania / główny lub pomocniczy /. Niekiedy jednak, w warunkach zmuszających do zdecentralizowanego działania, dowódca brygady może przydzielić dowódcy batalionu następujące środki wzmocnienia : baterię haubic, pluton dział przeciwpancernych lub przeciwpancernych pocisków raketowych, pluton saperów.

W batalionie podobnie jak w brygadzie na okres natarcia organizuje się zgrupowanie uderzeniowe złożone z kompanii zmechanizowanej / czołgów /, które może być wzmocnione plutonem czołgów / plechoty /, plutonem moździerzy, plutonem dział przeciwpancernych i drużyną saperów.

4. Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej

Ugrupowanie bojowe brygady zależy od :

- otrzymanego zadania / szerokości i głębokości zadań /;
- posiadanych sił i środków ;
- użycia broni jądrowej na kierunku działania brygady ;
- charakteru terenu i spodziewanego oporu przeciwnika.

W regulaminach zachodnich zaleca się, aby ugrupowanie bojowe wojsk zapewniało szybkie i efektywne wykorzystanie skutków uderzeń broni jądrowej, zabezpieczało wojska przed uderzeniami jądrowymi ze strony przeciwnika, umożliwiało uzyskanie przewagi nad przeciwnikiem w siłach i środkach oraz zapewniało nacierającemu wojskom zdolność do natychmiastowego przeciwdziałania w warunkach szybko zmieniającej się sytuacji bojowej.

Tak w natarciu z marszu, jak i w natarciu z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem brygada może ugrupować się w jeden, w dwa lub trzy rzuty. We współczesnych warunkach ugrupowanie w dwa rzuty uważa się za najbardziej celowe.

Ugrupowanie bojowe w jednym rzucie zaleca się stosować w natarciu na szerokim froncie, gdy posiada się wyczerpujące dane o obronie przeciwnika i dość silne wsparcie ogniowe, a głębokość zadania bojowego jest niewielka. Ugrupowanie bojowe w jednym rzucie zapewnia wykorzystanie większości sił i środków do wykonania uderzenia pozwalającego już w początkowej fazie walki pokonać opór przeciwnika, stwarza lepsze warunki do manewru i skutecznie zabezpiecza przed uderzeniami broni masowego rażenia. Przy takim ugrupowaniu bataliony pierwszorzutowe brygady ugrupowuje się w dwa lub trzy rzuty. Do odwodu brygady wydziela się wtedy 1-2 kompanie zmechanizowane wzmocnione pododdziałami przeciwpancernymi i saperów.

Ugrupowanie bojowe w dwa rzuty stosuje się w przypadku natarcia na zawczasu przygotowaną obronę przeciwnika, a zadania postawione brygadzie są głębokie i do ich wykonania wymagane jest posiadanie drugiego rzutu oraz gdy niejasna sytuacja, charakter terenu i stopień rozbudowy obrony przeciwnika zmusza do prowadzenia natarcia w wąskim pasie.

Ugrupowanie brygady w trzy rzuty stosuje się wtedy, gdy pas natarcia jest wąski, a zadania głębokie. Może być również stosowane, gdy w początkowej fazie natarcia nie przewiduje się silnego oporu przeciwnika. Takie ugrupowanie zabezpiecza szybkie wprowadzenie do walki drugich rzutów i stałe narastanie tempa natarcia, jak również możliwość odparcia kontrataków przeciwnika ze skrzydeł z dowolnego kierunku.

Ugrupowanie bojowe brygady, tak w natarciu z marszu, jak i z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem może składać się z następujących elementów / szkic załącznik nr 2 i 3 / ;

- pierwszego rzutu,
- drugiego rzutu / odwodu /,
- artylerii bezpośredniego wsparcia,
- odwodów.

W skład pierwszego rzutu brygady będą wchodziły z reguły dwa bataliony zmechanizowane z czołgami lub batalion czołgów i batalion zmechanizowany. W brygadzie amerykańskiej w pierwszym rzucie mogą występować trzy bataliony, z których zorganizowane są batalionowe zgrupowania taktyczne na bazie batalionu zmechanizowanego wzmocnionego 1-2 kompaniami czołgów lub batalionu czołgów wzmocnionego 1-2 kompaniami zmechanizowanymi. Pierwszy rzut brygady przeznaczony jest do wykonania zadania bliższego i opanowania obiektów na głębokości 6-10 km zapewniających wprowadzenie do walki drugiego rzutu brygady i rozwinięcie powodzenia w głąb.

Drugi rzut brygady będzie stanowić batalion zmechanizowany lub batalion czołgów. Drugi rzut rozmieszcza się w odległości 8-12 km od przedniego skraju czołowych pododdziałów na kierunku głównego uderzenia brygady w terenie zapewniającym jak

najlepszą osłonę przed obserwacją i ochronę przed ogniem artylerii. Obszar zajmowany przez drugi rzut będzie wynosił 20-25km.² Głębokość ugrupowania bojowego brygady waha się w granicach 8-15 km.

Zasadniczym zadaniem drugiego rzutu jest rozwinięcie powodzenia pierwszego rzutu i opanowanie obiektów na głębokości 12-20 km zapewniającej wykonanie zadania następnego brygady. Drugi rzut jest wprowadzany do walki z marszu z reguły po wykonaniu zadania bliższego przez brygadę. Ponadto drugi rzut może być wykorzystany do :

- uzupełnienia strat pierwszego rzutu wykonującego główne uderzenie ;
- odparcia kontrataków przeciwnika ;
- likwidacji okrążonych punktów oporu przeciwnika ;
- ubezpieczenia z tyłu nacierających pododdziałów brygady.

Dywizjon haubic 155 mm rozmieszcza się między pierwszym a drugim rzutem w odległości 4-6 km od przedniego skraju obrony przeciwnika. W toku natarcia dywizjony mogą być zdecentralizowane i poszczególnymi bateriami przydzielone do batalionów / batalionowych zgrupowań taktycznych /.

Ugrupowanie bojowe brygady podczas prowadzenia działań bez użycia broni jądrowej składa się z takich samych elementów jak w natarciu z użyciem broni jądrowej.

Batalion w natarciu ugrupowuje się w jeden lub dwa rzuty / szkic załącznik nr 5 i 6 / i w zależności od sytuacji i warunków terenowych przyjmuje szczyk bojowy w kolumnę, w linię, kątem w przód / w tył /, występem w prawo lub w lewo.

Batalion wzmocniony czołgami może nacierać w następujący sposób : czołgi w przodzie, czołgi wraz z piechotą, piechota

zmechanizowana w przodzie oraz czołgi i piechota na różnych kierunkach.

Sposób natarcia " czołgi w przodzie " jest stosowany wówczas, gdy piechota zmechanizowana i czołgi nacierają na jednym kierunku, w terenie otwartym, na silnie obezwładnioną obronę przeciwnika oraz gdy przewiduje się starcie z jego czołgami.

Czołgi wraz z piechotą zaleca się w natarciu używać wówczas, gdy lasy, miejscowości oraz inne przeszkody utrudniają obserwację i ograniczają pole ostrzału nacierających wojsk, a przeciwnik dysponuje silną obroną przeciwpancerną.

Natarcie " piechota zmechanizowana w przodzie " zaleca się prowadzić w warunkach złej widoczności, w nocy, w terenie leśno-bagnistym, na zawczasu przygotowaną obronę przeciwnika oraz przy zbliżaniu się do zapór i przeszkód.

Natarcie piechoty zmechanizowanej i czołgów na różnych kierunkach będzie prowadzone w tym przypadku, gdy ze względu na sytuację i warunki terenowe nie jest możliwe ściśle współdziałanie. Piechota zmechanizowana i czołgi nacierają w tym wypadku na oddzielnych kierunkach, jednak według z góry ustalonego planu współdziałania co do miejsca i czasu w celu opanowania przedmiotu natarcia.

Normy taktyczne brygady / batalionu / w natarciu / w km /

Wyszczególnienie		plz	kz/kcz/	bz/bcz/	BZ/BPanc
Szerokość pasa/odcinka natar.		0,3-0,5	1,5	3	8-12
Głębokość zadań	1. iższego	-	1,5	2-3	6-10
	następnego	1,5	3	6-10	12-20
Głębokość ugrupowania		0,2	0,5-1	2-3	6-15
Odległość SD od przedniego skraju	głównego	-	-	1,5-2	3-5
	wysuniętego	-	-	-	1,5-2,5
	kwaterymistrz.	-	-	-	10-15
Tempo natarcia w km/dobę		40-45 / 60-70 / x			

x W warunkach użycia broni jądrowej.

5. Prowadzenie natarcia

a/ Natarcie z marszu

Według poglądów zachodnich, natarcie z marszu dzieli się na dwa etapy - marsz zbliżania i walkę. Z rejonu ześrodkowania na rubież ataku brygada wychodzi po 1-2 drogach marszu w kolejności ugrupowania : pododdziały rozpoznawcze, awangardy i pododdziały saperskie, a następnie siły główne. W odległości 6-8 km od przedniego skraju obrony przeciwnika brygada rozwija się w kolumny batalionowe po 1-2 drogach marszu, a w odległości 3-4 km bataliony rozwijają się w kolumny kompanijne. Następnie kompanie przyjmują ugrupowanie bojowe, w którym przechodzą do natarcia / ataku /. Rubież ataku w zależności od charakteru terenu wybiera się w odległości 100-150 m od przedniego skraju obrony przeciwnika / szkic załącznik nr 4 /.

Szybkość przesuwania się wojsk w tym okresie wynosi średnio 20 km/godz. Brygada przechodzi z rejonu ześrodkowania na rubież ataku z takim wyliczeniem, aby pierwszorzutowe bataliony osiągnęły rubież ataku w momencie zakończenia ogniowego przygotowania natarcia i mogły przejść do natarcia.

Natarcie poprzedza ogniowe przygotowanie natarcia, które ma na celu zniszczenie zasadniczych obiektów przeciwnika na przednim skraju i w głębi jego obrony. Z chwilą wyjścia pododdziałów pierwszego rzutu na rubież ataku, ogień artylerii przenosi się w głąb, a wojska natychmiast przechodzą do ataku. Atak będzie wykonywany na transporterach opancerzonych i czołgach. Niekiedy pododdziały zmechanizowane przechodzą do natarcia pieszo przy wsparciu czołgów. Wówczas transportery opancerzone przesuwają się za nacierającymi pododdziałami i wspierają ich walkę ogniem broni pokładowej.

Czołgi i pododdziały zmechanizowane powinny zdecydowanie nacierać w głąb obrony przeciwnika poszerzając rejon włamania i pozbawiając przeciwnika możliwości wykorzystania odwodów do zorganizowania obrony w rejonach uderzeń jądrowych. Z chwilą rozpoczęcia ataku artyleria przechodzi do wsparcia natarcia metodą kolejnych ześrodkowań ognia i ogni na wezwanie.

W regulaminach państw zachodnich natarcie z marszu zaleca się prowadzić zdecydowanie i w dużym tempie /40 - 45 km/dobę/. W celu uzyskania wysokiego tempa natarcia zaleca się skażone odcinki terenu, zawały i różne przeszkody powstałe w wyniku uderzeń jądrowych obchodzić lub pokonywać wykorzystując w pierwszym rzędzie pododdziały czołgów lub pododdziały przerzucane za pomocą śmigłowców.

Silnie bronione punkty oporu nacierające pododdziały obchodzą atakując obiekty stanowiące przedmiot zadania bliższego. Plutony samobieżnych dział przeciwpancernych oraz przeciwpancernych pocisków raketowych nacierają za ugrupowaniem bojowym pierwszego rzutu batalionu na kierunku zagrożenia czołgów przeciwnika w gotowości do ich zwalczania. Szczególną uwagę zwraca się na współdziałanie plutonów przeciwpancernych z czołgami wsparcia. Plutony moździerzy przegrupowują się z jednej rubieży ogniowej na drugą za atakującymi pododdziałami pierwszego rzutu batalionu w gotowości do natychmiastowego wsparcia ogniowego.

Po wykonaniu zadania bliższego /2 - 3 km/ dowódcy batalionów wprowadzają do walki drugie rzuty batalionów celem rozwinięcia natarcia. Wprowadzenie do walki drugiego rzutu batalionu zabezpiecza się wszystkimi środkami ogniowymi batalionu. Z chwilą wprowadzenia drugiego rzutu do walki dowódca batalionu odtwarza odwód ogólny kosztem pododdziałów wyprowadzonych z walki.

Po wykonaniu zadania następnego bataliony umacniają się na opanowanej rubieży w gotowości do odparcia kontrataków, kontynuowania natarcia lub przejścia do obrony. Kompania przeciwpancerna brygady, stanowiąca odwód przeciwpancerny, naciera za pierwszym rzutem brygady na kierunku zagrożenia czołgów przeciwnika, w gotowości do ich zwalczania.

Jednym z bardziej złożonych zadań w toku natarcia jest walka z odwodami przeciwnika. Podstawowym warunkiem pomyślnego rozstrzygnięcia tych działań jest dobrze zorganizowane rozpoznanie, które powinno dostarczyć wiadomości o rozmieszczeniu i przesuwaniu się odwodów, drogach marszu, rubieżach rozwinięcia i kierunkach kontrataków.

Kontrataki niedużych sił przeciwnika zaleca się odpierać i niszczyć z marszu przez uderzenie na skrzydła i tyły. W wypadku wykonania kontrataku przez przeciwnika większymi siłami zaleca się najpierw obezwładnić go ogniem artylerii i uderzeniami lotnictwa, a następnie niszczyć siły kontratakujące ogniem pododdziałów czołgów i zmechanizowanych. Niekiedy kontratak może być odpierany ogniem z miejsca po przejściu do czasowej obrony na kierunku kontrataku. W wyjątkowych wypadkach, gdy siły pierwszego rzutu brygady są niewystarczające do odparcia kontrataku, może być wykorzystany drugi rzut brygady. W brygadach zmechanizowanych NRF do odparcia kontratakujących czołgów przeciwnika wykorzystuje się kompanię przeciwpancerną.

W regulaminach zachodnich podkreśla się, że odpieranie kontrataków nie powinno wpłynąć na wykonanie zadania. Tak więc, kiedy brygada częścią sił odpiera kontratak, należy rozwijać natarcie siłami głównymi, wprowadzając w razie potrzeby do walki drugi rzut brygady w celu utrzymania wysokiego tempa natarcia.

Wprowadzenie do walki drugiego rzutu następuje z reguły po wykonaniu zadania bliższego przez brygadę. Drugi rzut może być wprowadzony na styku pierwszorzutowych batalionów lub zza skrzydła jednego z nich. Wprowadzenie do walki drugiego rzutu zabezpiecza się ogniem artylerii i moździerzy. Po wprowadzeniu drugiego rzutu zaleca się odtworzenie odwodu z pododdziałów wycofanych z walki. W celu wzmożenia tempa natarcia i szybkiego przełamania taktycznej strefy obrony przeciwnika na kierunku natarcia brygady mogą być przerzucane za pomocą śmigłowców taktyczne desanty powietrzne. W pasie natarcia brygady może być wysadzony desant w sile kompanii - batalionu.

Po wykonaniu zadania następnego /opanowaniu końcowego obiektu natarcia/, brygada umacnia opanowany obiekt w celu zabezpieczenia wprowadzenia do walki drugiego rzutu dywizji i przygotowuje się do wykonania kolejnych zadań zgodnie z decyzją dowódcy dywizji. Z chwilą wprowadzenia do walki drugiego rzutu dywizji, w zależności od sytuacji, brygada może brać udział w dalszym natarciu lub może być wycofana do odwodu dywizji.

b/ Natarcie z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.

W natarciu z bezpośredniej styczności z przeciwnikiem brygada pierwszego rzutu dywizji przechodzi do natarcia z położenia obronnego. W wypadku, gdy brygada przechodzi do natarcia po uprzednim przegrupowaniu oddziałów, wówczas przeprowadza je w nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności. W tym celu wyznaczają się rejony wyjściowe, w których pododdziały rozwijają się w ugrupowanie bojowe. Rejony wyjściowe powinny zapewnić dobre możliwości ukrycia, rozśrodkowania i maskowania wojsk. Wybiera się je z reguły z odległości 2 - 3 km od przedniego skraju obrony przeciwnika. W celu niedopuszczenia do sdemaskowania przysto-

wań do natarcia zaleca się ściśle przestrzegać dotychczasowego reżimu prowadzenia ognia. Natarcie z bezpośredniej styczności poprzedza dokładne planowanie i przygotowanie.

Natarcie prowadzi się po skrytym zrealizowaniu przedsięwzięć przygotowawczych i wykonaniu uderzeń jądrowych w połączeniu ze zmasowanym ogniem wszystkich środków artylerii, moździerzy oraz lotnictwa. Pododdziały brygady przesuwają się na rubież ataku w ślad za uderzeniami jądrowymi pod osłoną ognia artylerii. Po osiągnięciu przez wojska rubieży ataku, artyleria przenosi ogień w głąb, a pododdziały brygady przechodzą do ataku.

Atak, według poglądów zachodnich, będą wykonywać z reguły pododdziały piechoty zmechanizowanej i czołgów. Wykorzystując ogień swoich środków dążą one do jak najszybszego przerwania zasadniczej pozycji przeciwnika i włamania się w głąb jego obrony przez rejony, na które wykonano uderzenia jądrowe.

Uderzenia jądrowe zaleca się wykonywać na obiekty znajdujące się na drugiej i trzeciej pozycji obrony przeciwnika. Obiektami uderzeń jądrowych mogą być stanowiska ogniowe środków rakietowych i artylerii, rejony ześrodkowania wojsk, odwody i stanowiska dowodzenia. Jeżeli nie planuje się uderzeń jądrowych na przedni rejon obrony przeciwnika, jego obronę niszczy się i obezwładnia ogniem artylerii i moździerzy.

Po opanowaniu przedniego skraju obrony przeciwnika czołgi i piechota skupiają wysiłek na rozwinięcie natarcia w głąb obrony w celu całkowitego jej przerwania. Prowadzenie natarcia w głębi obrony przeciwnika odbywa się według zasad stosowanych w natarciu z marszu.

c/ Pościg

Do pościgu przechodzi się w sytuacji, w której wojska przeciwnika zaczynają się wycofywać. Głównym celem pościgu jest

całkowite zniszczenie sił przeciwnika. Szczególną uwagę zwraca się na szybkie działanie oraz ściśle współdziałanie, by uniemożliwić przeciwnikowi uporządkowanie sił i zorganizowanie oporu.

Dowódcy wszystkich szczebli stwierdziwszy, że przeciwnik wycofuje się, organizują pościg z własnej inicjatywy i meldują o tym swoim przełożonym. Dowódca brygady w przewidywaniu pościgu wydaje rozkaz, w którym podaje dane o siłach przeciwnika, zamiar własny, zadania batalionów, pododdziałów wsparcia i wzmocnienia.

W brygadzie do pościgu wydziela się pododdziały pościgowe, przede wszystkim pododdziały czołgów odpowiednio wzmocnione pododdziałami zmechanizowanymi, saperakimi, artylerią i organami rozpoznawczymi - organicznymi lub przydzielonymi z dywizji. Pościg prowadzi się na szerokim froncie, określając główny kierunek oraz obiekty, które należy niszczyć czołowo lub obejść.

Brygada może prowadzić pościg czołowy, równoległy lub kombinowany. Uważa się, że brygada może uzyskać maksimum powodzenia prowadząc pościg czołowy równocześnie z pościgiem równoległym. Pododdziałom brygady prowadzącym pościg równoległy stawia się zadania szybkiego wyjścia na tyły przeciwnika, odcięcia mu dróg odwrotu i zniszczenia go we współdziałaniu z pododdziałami działającymi od czoła. Pododdziały działające od czoła wiążą walką jak największe grupy przeciwnika, niszcząc je środkami ogniowymi.

W czasie pościgu zaleca się stosować taktyczne desanty powietrzne w sile do kompanii, z zadaniem uchwycenia mostów, węzłów dróg i innych ważnych obiektów na tyłach przeciwnika.

Dowódca brygady w toku pościgu znajduje się jak najbardziej w przodzie. Główny ciężar działań w pościgu przenosi się tam, gdzie jest powodzenie i pododdziały posuwają się najszybciej.

Zadaniem artylerii w pościgu jest niszczyć opór przeciwnika zwalczając cele w głębi i na jego tyłach. Szczególną rolę

odgrywają uderzenia jądrowe zarówno w celu zniszczenia, jak i psychicznego oddziaływania na przeciwnika. Jeżeli na korzyść brygady planuje się wykonać uderzenia jądrowe, to stosuje się je przede wszystkim na cele położone na tyłach wycofujących się wojsk, by tym samym nie dopuścić do wyczerpania jego sił i środków, jak również podejścia świeżych sił. Podobnie wykorzystuje się lotnictwo, które ma paraliżować dowóz i ewakuację.

Według poglądów zachodnich, siły własne prowadzące pościg powinny być szybsze niż siły przeciwnika i wyprzedzać je oraz uniemożliwić zajęcie przez nie rubieży obronnej. Nie powinno się również dopuścić do uderzeń na własne skrzydła. Im szybsze jest działanie wojsk własnych, tym mniejsze szanse ma przeciwnik w realizacji przeciwdziałań, których celem jest załamanie pościgu. W pościgu wykorzystuje się przede wszystkim łączność radiową, łączników na śmigłowcach, a także połączenia telefoniczne ~~nie po~~ stawione przez przeciwnika. Zaleca się aktywne włączanie do systemu łączności przeciwnika dla spowodowania chaosu w dowodzeniu.

Ważnym elementem zabezpieczenia działań w pościgu jest zapewnienie zaopatrzenia w środki materiałowo-techniczne. Szczególną uwagę zwraca się na zaopatrzenie w materiały pędne i amunicję. Pododdziały zaopatrzenia powinny przesuwac się jak najbliżej pododdziałów walczących, a nawet być włączone do ugrupowania bojowego, celem zapewnienia im należytej ochrony. Pododdziały, które w czasie pościgu nie są bezpośrednio zaangażowane w działaniach, na rozkaz dowódcy przekazują swoje rezerwy materiałowe pododdziałom walczącym. W wypadku konieczności środki zaopatrzenia mogą być przewożone za pomocą śmigłowców. Nie zaleca się wykorzystywać zdobytych na przeciwniku środków materiałowo-technicznych, zostawiając je do sprawdzenia dalszym

rzutom. Ewakuację rannych i jeńców zajmują się również pododdziały nie biorące udziału w bezpośrednim pościgu.

Noc, zmęczenie, trudna sytuacja w zaopatrzeniu nie mogą być powodem zaniechania pościgu. Pościg można zatrzymać tylko na rozkaz przełożonego, który równocześnie wydaje rozkaz dalszego działania pododdziałów, zalecając im utrzymanie bezpośredniej styczności z przeciwnikiem.

IV. DZIAŁANIA OBRONNE

1. Ogólna charakterystyka obrony

Według poglądów zachodnich obrona podobnie jak natarcie jest jednym z podstawowych rodzajów działań bojowych. Do obrony wojska przechodzą czasowo w celu odparcia natarcia przeważających sił przeciwnika i stworzenia sprzyjających warunków przejścia do działań zaczepnych. Zadaniem obrony jest utrzymanie ważnych rejonów, zyskanie na czasie, zadanie przeciwnikowi maksymalnych strat oraz całkowite jego rozbicie.

Wojska mogą przechodzić do obrony w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem lub bez styczności, zgodnie z planowanymi działaniami bojowymi zarówno na początku wojny, jak i w toku jej trwania. Przejście do obrony może nastąpić na rozkaz lub w związku z powstałą sytuacją.

Podstawą współczesnej obrony jest umiejętne wykorzystanie terenu, posiadanych sił i środków ogniowych, w tym środków jądrowych, szeroki manewr siłami i środkami oraz wykonywanie silnych kontrataków. Współczesna obrona powinna być głęboka, aktywna, odporna na uderzenia broni jądrowej i czołgów przeciwnika oraz charakteryzować się wytrzymałością i uporczywością.

W warunkach stosowania broni jądrowej do podstawowych

zasad organizacji i prowadzenia obrony, według poglądów NATO należy:

- właściwe wykorzystanie broni masowego rażenia jako głównego środka rozbicia i zniszczenia nacierających sił przeciwnika;
- maksymalne wykorzystanie terenu dla zwiększenia trwałości obrony i rozśrodkowania wojsk;
- głęboka rozbudowa inżynieryjna i urzutowanie wojsk;
- organizowanie wysoko manewrowych odwodów i wykorzystanie ich do wykonywania zdecydowanych kontrataków w ślad za uderzeniami jądrowymi;
- organizowanie obrony okrężnej, systemu ognia i zapór wzajemnie ze sobą powiązanych;
- obrona przed bronią masowego rażenia;
- konieczność zamiany oddziałów i pododdziałów porażonych bronią masowego rażenia.

W siłach zbrojnych wszystkich państw NATO rozpatruje się dwa zasadnicze rodzaje obrony:

- obronę stałą,
- obronę ruchową.

O b r o n ę   s t a ł ą   organizuje się w celu utrzymania określonego rejonu. Opiera się ona głównie na sile ognia i wykorzystaniu inżynieryjnej rozbudowy terenu. Podstawę obrony stałej stanowią przygotowane do obrony okrężnej i obsadzone przez wojska punkty oporu i rejony obrony, od utrzymania których zależy jej trwałość.

Zadaniem obrony stałej jest załamanie natarcia przeciwnika jeszcze przed przednim skrajem obrony, a w wypadku włamania się zniszczenie go ogniem i kontratakami lub zmuszenie do wycofania. Do pierwszego rzutu wydziela się większość sił i środków $\frac{2}{3}$ sił, a drugi rzut $\frac{1}{3}$ sił/ przewiduje się nie tylko do wykonania

kontrataku, ale także do pogłębienia obrony. Obronę stałą organizuje się gdy:

- postawione zadanie nakazuje utrzymanie danego rejonu;
- warunki terenowe pozwalają na rozbudowę obrony tego typu, a z drugiej strony ograniczają swobodę manewru;
- wojska dysponują odpowiednim czasem na rozbudowę obrony;
- wojska przeciwnika przewyższają wojska własne ruchliwością /brak w wojskach przechodzących do obrony jednostek pancernych i zmechanizowanych/.

O b r o n a   r u c h o w a   odpowiada najbardziej warunkom współczesnego pola walki, gdyż pozwala w maksymalnym stopniu wykorzystać siłę ognia i ruchliwość wojsk /pancernych i zmechanizowanych/. Obrona ruchowa zakłada czasową utratę terenu na określoną głębokość i na określonym kierunku w celu wciągnięcia przeciwnika w przygotowany rejon, w którym planuje się obezwładnić go bronią jądrową i zniszczyć kontratakami. Tego rodzaju obrona pozwala utrzymać inicjatywę i zmusza przeciwnika do prowadzenia działań bojowych w niekorzystnych dla niego warunkach terenowych. Obrona ruchowa charakteryzuje się słabym przygotowaniem terenu pod względem inżynieryjnym, stosunkowo małą ilością wojsk w pierwszym rzucie. Zadaniem sił pierwszego rzutu jest prowadzenie działań obronnych /opóźniających/ na kolejnych rubieżach i zmuszanie przeciwnika do wczesnego wprowadzenia odwodów do walki.

Zadaniem drugiego rzutu jest organizowanie silnych grupowań uderzeniowych celem wykonania kontrataku. Do drugiego rzutu wyznacza się większość sił i środków /2/3 i więcej/. Tego rodzaju obrona pozwala na stosowanie różnych wariantów ugrupowania bojowego. Ugrupowanie w obronie ruchowej charakteryzuje się tym,

że większość sił i środków wydziela się nie do utrzymania pozycji obronnych lecz do wykonania kontrataków. Podstawę obrony ruchowej stanowią silne odwody i drugie rzuty przeznaczone do wykonania kontrataków. Obronę ruchową organizuje się gdy:

- za mało jest czasu na silną rozbudowę terenu pod względem inżynieryjnym;
- celowe jest zniszczenie przeciwnika w głębi własnej obrony;
- wojska własne są bardziej ruchliwe niż wojska przeciwnika - posiadają w swoim składzie jednostki pancerne i zmechanizowane;
- warunki terenowe pozwalają na prowadzenie tego rodzaju obrony i zapewniają własnemu wojsku swobodny manewr;
- przeciwnik nie posiada zdecydowanego panowania w powietrzu.

W warunkach stosowania broni jądrowej obronę ruchową uważa się za podstawowy rodzaj obrony, który będzie częściej stosowany na polu walki. Obronę ruchową organizuje się i prowadzi od szczebla dywizji wzwyż. Brygada samodzielnie nie organizuje obrony ruchowej, może tylko brać w niej udział w ramach dywizji.

Przejście do obrony może być celowe lub wymuszone. Celowe przejście do obrony może mieć miejsce, gdy zachodzi możliwość zadania przeciwnikowi dużych strat z zajmowanych pozycji lub gdy jest podyktowane względami taktyczno-operacyjnymi. Wymuszone przejście do obrony ma miejsce wówczas, gdy przeciwnik posiada zdecydowaną przewagę w siłach i środkach.

2. Miejsce, rola i zadanie brygady zmechanizowanej /pancernej/ w obronie

Brygada zmechanizowana z reguły prowadzi działania obronne w ramach dywizji. W niektórych wypadkach może prowadzić obronę na samodzielnym kierunku lub wchodzić w skład odwodu korpusu armijnego.

Działając w składzie dywizji brygada zmechanizowana, tak w obronie stałej, jak i ruchowej może znajdować się w pierwszym lub drugim rzucie dywizji, na głównym lub pomocniczym kierunku obrony. Natomiast brygada pancerna z reguły będzie znajdować się w drugim rzucie, zwłaszcza w obronie stałej.

W zależności od miejsca w ugrupowaniu bojowym dywizji, ważności bronionego kierunku /rejonu/ brygada zmechanizowana /pancerna/ spełnia odpowiednią rolę i otrzymuje konkretne zadanie.

Organizując obronę stałą w pierwszym rzucie dywizji zadanie brygady będzie polegało na załamaniu natarcia przeciwnika, zadaniu mu jak największych strat i utrzymaniu określonego rejonu, a w wypadku włamania się jego wojsk w głąb obrony zabezpieczeniu warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut dywizji.

Znajdując się w pierwszym rzucie dywizji w obronie ruchowej zadaniem brygady będzie powstrzymywanie natarcia przeciwnika na kolejnych rubieżach, dążąc do wciągnięcia go w głąb obrony i zatrzymania jego natarcia na określonej rubieży, a tym samym stworzenia warunków do wykonania zdecydowanego kontrataku siłami drugiego rzutu dywizji.

Brygada otrzymuje rejon obrony o szerokości i głębokości zapewniającej rozsrodkowanie sił i środków, przyjęcie odpowiedniego ugrupowania bojowego oraz wykonania postawionego zadania.

Szerokość rejonu obrony zależy od rodzaju obrony, posiadanych sił i środków, zakresu stosowania broni jądrowej, właściwości terenu i charakteru przewidywanych działań przeciwnika.

Brygada w obronie stałej broni rejonu o szerokości 8 - 12 km i głębokości 8 - 12 km, a w obronie ruchowej może bronić rejonu o szerokości do 20 km i głębokości 12 km i więcej. Łuki nie obsadzone wojskami mogą wynosić: między brygadami pierwszego rzutu

2 - 3 km, między batalionowymi rejonami obrony 1 - 1,5 km, kompanijnymi punktami oporu 500 - 800 m.

Działając w drugim rzucie dywizji, tak w obronie stałej jak i ruchowej, brygada otrzyma zadanie wykonania kontrataku w celu zniszczenia przeciwnika w rejonie włamania lub przejścia do obrony w głębi w celu załamania /powstrzymania/ natarcia przeciwnika i stworzenia warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut korpusu armijnego. Ponadto brygada drugiego rzutu może być wykorzystana do zamiany /wzmocnienia/ brygad pierwszego rzutu, które poniosły duże straty od uderzeń jądrowych przeciwnika, osłony odejścia brygad pierwszego rzutu na nowe pozycje obronne, zwalczania taktycznych desantów powietrznych przeciwnika.

Brygada drugiego rzutu dywizji zajmuje rejon o powierzchni 100 km^2 w odległości 20 km i głębiej od przedniego skraju obrony. Bataliony zajmują rejon o powierzchni 25 km^2 .

Batalion zmechanizowany /czołgów/ prowadzi działania obronne w składzie brygady. Niekiedy jednak, np. w pasie przesłaniania może prowadzić obronę samodzielnie. Działając w składzie brygady może organizować obronę w pierwszym lub drugim rzucie, na głównym lub pomocniczym kierunku. Batalion czołgów z reguły będzie występował w drugim rzucie. Batalion pierwszego rzutu otrzymuje do obrony rejon o szerokości 2 - 3 km i głębokości do 3 km. Jeżeli brygada prowadzi obronę ruchową batalion może bronić rejonu o szerokości 6 - 8 km.

Zadaniem batalionu pierwszego rzutu będzie załamanie natarcia przeciwnika, zadanie mu maksymalnych strat i utrzymanie bronionego rejonu. W obronie ruchowej zadaniem batalionu będzie prowadzenie walki obronnej /opóźniającej/ na kolejnych rubieżach w celu wciągnięcia przeciwnika w głąb obrony i stworzenia warunków do wykonania kontrataku.

Batalion drugiego rzutu przeznaczony jest do wykonania kontrataku i zniszczenia przeciwnika, który włamał się w głąb obrony brygady lub przejścia do obrony pozycji odwodów brygadowych w celu za-
trzymania natarcia i zapewnienia warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut dywizji.

W działaniach obronnych brygada w zasadzie nie otrzymuje środków wzmocnienia ze szczebla dywizji, jednak na jej korzyść może działać artyleria dywizyjna, korpuśna, lotnictwo oraz mogą być wykonane uderzenia jądrowe. Z ogólnej liczby około 25 ładunków jądrowych przydzielanych średnio dywizji, na korzyść brygady broniącej się na głównym kierunku uderzenia może być wykonanych około 4 - 5 uderzeń jądrowych.

Brygada zmechanizowana w toku prowadzenia działań będzie przechodzić do obrony z tymi środkami jakie posiadała w czasie natarcia.

Batalion sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych przechodząc do obrony na głównym kierunku może otrzymać jako wzmocnienie: kompanię czołgów, baterię artylerii i pluton saperów.

3. Struktura rejonu obrony brygady

Podstawowymi elementami struktury obrony są:

- pas przesłaniania,
- przedni rejon obrony dywizji,
- rejon rozmieszczenia drugiego rzutu /odvodu/ dywizji.

Pas przesłaniania organizuje się przy braku styczności z przeciwnikiem. Jego głębokość od przedniego skraju obrony może wynosić 20 - 40 km i więcej. W pasie przesłaniania prowadzą działania opóźniające oddziały wydzielone ze szczebla korpusu armijnego lub dywizji. Brygada w pasie przesłaniania organizuje własnymi siłami rubież ubezpieczenia bojowego w odległości 4 km.

Rubież ubezpieczenia bezpośredniego w odległości około 500 m od przedniego skraju obrony organizują bataliony pierwszego rzutu brygad.

Przedni rejon obrony dywizji obsadzany przez brygady pierwszego rzutu rozbudowuje się na głębokości do 12 km. Rejon ten obejmuje przedni rejon obrony brygady, w którym przygotowują obronę bataliony pierwszego rzutu brygady, rejon obrony drugiego rzutu brygady, rejon stanowisk ogniowych artylerii, rejon odwodu przeciwpancernego i inżynieryjnego, pozycje ryglowe i blokujące oraz system zapór minowych.

W przednim rejonie obrony rozbudowuje się batalionowe rejon obrony /główne, zapasowe i pozorne/, kompanijne rejon obrony oraz plutonowe punkty oporu. Batalionowe rejon obrony obejmują obszar o szerokości 2 - 3 km i głębokości do 3 km. W skład batalionowego rejonu wchodzi kompanijne rejon o szerokości 1500 m i głębokości 1000 m, które z kolei składają się z plutonowych punktów oporu /400 m x 200 m/. Batalionowy /kompanijny/ rejon obrony rozbudowuje się pod względem inżynieryjnym i przygotowuje do obrony okrężnej. Rozbudowa rejonu obrony zależy od czasu przeznaczanego na organizację obrony i posiadanych środków inżynieryjnych. W pierwszej kolejności rozbudowuje się punkty oporu, stanowiska dowodzenia oraz schrony i ukrycia. Jeżeli czas pozwala, buduje się zapasowe i pozorne punkty oporu oraz przygotowuje rowy łącznikowe.

Drugi rzut brygady przygotowuje rejon do obrony jak batalionowy pierwszorzutowy. Ponadto przygotowuje 2 - 3 rubieże rozwinięcia /wyprowadzenia/ do kontrataku lub odparcia ataku czołgów przeciwnika. Między przednim rejonem obrony, a rejonem obrony drugiego rzutu rozbudowuje się pozycje ryglowe i blokujące.

Główne i zapasowe stanowiska ogniowe artylerii urzutowuje się w głąb, aby zabezpieczyć prowadzenie ognia przed przednim skrajem obrony wszystkimi bateriami oraz elastyczność i ciągłość wsparcia w toku walki obronnej. Stanowiska ogniowe dla dywizjonu /baterii/ przygotowuje się między pierwszym a drugim rzutem brygady w odległości 3 - 6 km od przedniego skraju obrony. Na kierunku zagrożenia czołgów kompania przeciwpancerna /NRF/ przygotowuje kilka rubieży przeciwpancernych, na których organizuje przeciwpancerne punkty oporu wzmocnione zaporami różnych typów.

Przy organizacji obrony dużą uwagę przywiązuje się do wykorzystania terenu i przygotowania go pod względem inżynieryjnym, w tym również do organizacji systemu zapór przeciwpancernych i przeciwpiechotnych. Pola minowe ustawia się przed przednim skrajem obrony, między punktami oporu /rejonami obrony/, na skrzyż-
dłach i w głębi obrony. W polach minowych zaleca się szeroko wykorzystywać fugasy, a na ważniejszych kierunkach również miny jądrowe.

4. Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej /pancernej/

Ugrupowanie bojowe brygady w obronie zależy od rodzaju obrony, otrzymanego zadania, posiadanych sił i środków oraz charakteru terenu i przypuszczalnego działania przeciwnika. Przyjęte ugrupowanie powinno odpowiadać zamiarowi prowadzenia walki oraz powinno zapewniać maksymalne wykorzystanie możliwości bojowych wojsk własnych i warunków terenowych dla skutecznego zwalczania i wykonywania postawionego zadania. We współczesnej obronie dowódcy NATO zwracają szczególną uwagę, aby przyjęte ugrupowanie zapewniało odporność przed bronią masowego rażenia, a szczególnie bronią jądrową.

Brygada zmechanizowana /pancerna/ w obronie stałej z reguły grupuje się w dwa rzuty /szkie załącznik Nr 7 i 8/. Nie wyklucza się również możliwości ugrupowania brygady w jednym rzucie. Ugrupowanie w jednym rzucie może mieć miejsce w szczególnie sprzyjających warunkach - przy organizowaniu obrony na szerokim froncie lub na pomocniczym kierunku obrony dywizji.

Ugrupowanie bojowe brygady w obronie składa się z następujących elementów:

- pierwszego rzutu,
- drugiego rzutu /odvodu/,
- artylerii wsparcia,
- odwodów,
- czat bojowych.

Pierwszy rzut brygady jest podstawowym elementem ugrupowania obronnego. W skład pierwszego rzutu wchodzi 2 - 3 bataliony zmechanizowane /czołgów/. Zadaniem pierwszego rzutu jest załamanie natarcia przeciwnika, zadanie mu maksymalnych strat i utrzymanie określonego rejonu. W wypadku włamania się przeciwnika w głąb jego obrony zabezpiecza warunki do wykonania kontrataku drugiego rzutu brygady. Bataliony pierwszego rzutu bronią rejonów o szerokości 2 - 3 km i głębokości do 3 km. Ugrupowanie bojowe batalionu składa się z zasady z dwóch rzutów. W pierwszym rzucie występują 2-3 kompanie, które organizują kompanijne rejonu obrony o szerokości 1500 m i głębokości do 1000 m. Kompania drugiego rzutu przeznaczona jest do wykonania kontrataku lub wzmocnienia obrony na głównym kierunku. Kompania drugorzutowa rozbudowuje rejon obrony w odległości 1,5 - 2 km od przedniego skraju obrony oraz przygotowuje drogi i podstawy wyjściowe do kontrataku.

Przydzielona do batalionu kompania czołgów stanowi zwykle odwód dowódcy batalionu i jest wykorzystywana do wykonania

kontrataku wspólnie z kompanią drugiego rzutu. Część czołgów może być przydzielona /plutonami/ do pierwszorzutowych kompanii. Czołgi rozmieszcza się w kompanijnych rejonach obrony w odległości 150 - 200 m jeden od drugiego. Dla każdego czołgu przygotowuje się 2 - 3 stanowiska ogniowe. Plutony moździerzy wykorzystuje się scentralizowanie. Główne i zapasowe stanowiska przygotowuje się w rejonie obrony drugiego rzutu batalionu.

Plutony przeciwpancerne /przeciwpancernych pocisków rakietowych/ rozmieszcza się na kierunku największego zagrożenia czołgów przeciwnika w gotowości do rozwinięcia się na jednej z 2 - 3 rubieży w pobliżu przedniego skraju.

Drugi rzut brygady stanowią 1 - 2 bataliony w tym z reguły batalion czołgów. Rozmieszcza się w rejonie odległym 10 - 12 km od przedniego skraju obrony na kierunku prawdopodobnego natarcia przeciwnika w sposób rozrzedkowany, umożliwiający łatwe i szybkie wyprowadzenie na rubież do wykonania kontrataku. Powierzchnia rejonu dla batalionu wynosi około 25 km². Drugi rzut może być użyty do wykonania następujących zadań:

- wykonania kontrataku celem zniszczenia przeciwnika w rejonie włamania i odtworzenia utraconego położenia;
- przejścia do obrony pozycji odwodów brygadowych w celu załamania natarcia i zapewnienia warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut dywizji;
- przejęcie zadań jednego z batalionów pierwszego rzutu w wypadku silnego obezwładnienia go bronią jądrową, względnie udzielenia mu pomocy przez wsparcie ogniowe;
- wydzielenia części sił do obsadzenia pozycji w pasie przesłaniania /organizacji ubezpieczenia bojowego/;
- przygotowania i obsadzenia pozycji ryglowych i blokujących;
- zabezpieczenia skrzydeł i styków brygady.

W obronie ruchowej brygada zmechanizowana /pancerna/ grupuje się najczęściej w dwa rzuty i organizuje, takie same elementy ugrupowania bojowego jak w obronie stałej, aby nie ujawnić systemu obrony i zamiaru prowadzenia walki obronnej. Obronę ruchową brygada prowadzi całością sił w ramach dywizji.

Zadania poszczególnych elementów ugrupowania bojowego /I i II rzut/ będą sprowadzały się do prowadzenia uporczywej walki obronnej /działań opóźniających/ na kolejnych rubieżach oraz załamania natarcia przeciwnika na rubieży dopuszczalnego włamania i stworzenia warunków do wykonania kontrataku przez drugi rzut dywizji.

Dywizjon haubic samobieżnych 155 mm rozmieszcza się między pierwszym a drugim rzutem brygady w odległości 3 - 6 km od przedniego skraju obrony. Rozmieszczenie dywizjonu winno zapewnić prowadzenie ognia przed przedni skraj obrony oraz wsparcie ogniowe batalionów pierwszego rzutu.

Kompania przeciwpancerna brygady NRF jest wykorzystywana w obronie jako odwód dowódcy brygady. Rozmieszcza się między pierwszym, a drugim rzutem brygady. Na kierunku zagrożenia pancernego przeciwnika kompania przygotowuje kilka rubieży przeciwpancernych, na których organizuje przeciwpancerne rejony obrony wzmocnione zaporami inżynieryjnymi różnych typów. Rejony obrony przeciwpancernej organizowane przez kompanię mogą wynosić 1500 m szerokości i 1000 m głębokości. W niektórych przypadkach dowódca brygady może przydzielić całą kompanię przeciwpancerną jednemu z batalionów, który prowadzi działania na głównym kierunku zagrożenia pancernego.

Baterię artylerii przeciwlotniczej /NRF/ wykorzystuje się do osłony stanowisk ogniowych artylerii i drugiego rzutu brygady.

Kompanię saperów brygady wykorzystuje się do rozbudowy inżynieryjnej obrony, zwłaszcza do rozbudowy zapór minowych. Po zakończeniu prac kompania saperów znajduje się w odwodzie dowódcy brygady w gotowości do wykonania dodatkowych zapór przeciwpancernych na kierunku włamania się przeciwnika i likwidacji skutków uderzeń jądrowych w rejonie obrony brygady.

W wypadku organizacji obrony bez styczności z przeciwnikiem brygada wysyła ubezpieczenie bojowe /czaty bojowe/ w sile plutonu - kompanii na odległość 4 km od przedniego skraju obrony. Głównym zadaniem czat bojowych jest ostrzeganie na czas wojsk własnych o podchodzeniu przeciwnika oraz wzbronienie mu prowadzenia obserwacji i ognia w rejon zasadniczej pozycji obronnej. Rubież ubezpieczenia bojowego obsadzają pododdziały ze składu drugiego rzutu brygady.

Wsparcie czat ogniem artylerii i moździerzy zapewnia się z przedniego rejonu obrony, a jeżeli jest to niemożliwe stanowiska ich mogą być wysunięte przed przedni skraj obrony.

Bataliony pierwszego rzutu brygad organizują siłami drugorzutowych kompanii ubezpieczenia bezpośrednie w granicach swych odcinków obrony. Zadaniem ubezpieczenia bezpośredniego jest zapobieżenie zaskoczeniu i przenikaniu przeciwnika przez własne pozycje obronne. W ramach ubezpieczenia bezpośredniego organizuje się posterunki obserwacyjne, placówki i patrole, które wystawia się w odległości 500-600 m od przedniego skraju obrony.

Przyjęcie ugrupowania powinno umożliwić takie rozmieszczenie środków ogniowych w rejonie obrony brygady / batalionu /, aby stworzyć strefę ciągłego ognia wielowarstwowego artylerii, moździerzy, środków przeciwpancernych i broni maszynowej przed przednim skrajem obrony i na skrzydłach.

Jednym z zasadniczych wymogów jest zorganizowanie takiego systemu, aby oddziaływanie ogniowe na przeciwnika wzrastało w miarę podchodzenia jego sił do przedniego skraju obrony. Głębokość rażenia przeciwnika ogniem artylerii brygadowej może wynosić 8-12 km. Ogień na wprost do czołgów organizuje się na odległość do 1,5 km, a strefę ognia ciągłego karabinów maszynowych przed rejonami obrony i punktami oporu organizuje się w odległości do 400 m.

Szczególną uwagę jednak państwa NATO zwracają w obronie na organizację systemu ognia środków przeciwpancernych. Według ich poglądów, obrona - to przede wszystkim walka z czołgami przeciwnika ; dlatego obronę przeciwpancerną traktuje się jako podstawę całej obrony niezależnie od tego czy działania bojowe prowadzone są z użyciem lub bez użycia broni jądrowej. Siła obrony przeciwpancernej polega na prawidłowym wykorzystaniu wszystkich środków przeciwpancernych i umiejętnym kierowaniu walką oddziałów i pododdziałów.

W oddziałach i pododdziałach brygady do obrony przeciwpancernej wykorzystuje się czołgi, samobieżne działa przeciwpancerne 90 mm, przeciwpancerne pociski rakietowe, działa bezodrzutowe, pancerzownice, granatniki przeciwpancerne, granaty karabinowe, miny, fugasy itp. Organiczne środki obrony przeciwpancernej brygady i batalionów mogą zwalczać czołgi przeciwnika na odległościach :

- czołgi i samobieżne działa przeciwpancerne do 1800 m ;
- wyrzutni przeciwpancernych pocisków rakietowych - 1800-3200 m ;
- działa bezodrzutowe - około 900 m ;
- granatniki przeciwpancerne - do 500 m.

W rejonie obrony brygady organizuje się rejon obrony i punkty przeciwpancerne na kierunkach dostępnych dla czołgów. Batalion organizuje kilka punktów przeciwpancernych wykorzystując środki przeciwpancerne znajdujące się w kompaniach zmechanizowanych i w kompanii wsparcia. Dowódca batalionu po otrzymaniu dodatkowych środków przeciwpancernych może organizować rejon obrony przeciwpancernej lub większą liczbę punktów przeciwpancernych.

Kompania przeciwpancerna organizuje rejon obrony przeciwpancernej o szerokości 1500 m i głębokości 1000 m, a pluton przeciwpancerny - 700 m szerokości i 1000 m głębokości. Oprócz głównych rejonów obrony przeciwpancernej wybiera się i przygotowuje kilka rejonów zapasowych. W każdym rejonie wybiera się główne i zapasowe stanowiska ogniowe. Obrona przeciwpancerna jest organizowana od szczybla drużyny. Każdy żołnierz musi być przygotowany do zwalczania pojedynczych czołgów.

W obronie przeciwpancernej poważną rolę spełniają zapory, które buduje się na kierunkach zagrożenia przed przednim skrajem, na skrzydłach i w głębi obrony.

Normy taktyczne brygady / batalionu / w obronie.

Wyszczególnienie		plz	kz/kcz/	bz/bcz/	BZ/BPanc./
Szerokość rejonu obrony		0,25-0,4x	do 1,5	2-3	8-12
Głębokość rejonu obrony		do 0,2	1	do 3	8-12
Rejon zerodkowania w km ²		-	-	25	100
Odległość SD od przedniego skraju	głównego	-	-	2-3	6-8
	wysuniętego	-	-	-	2-3
	kwatrmistrz	-	-	-	15-20

x Szerokość punktu oporu w rejonie obrony plutonu wynosi 100-150 m. Szerokość obrony rejonu plutonu czołgów wynosi 500-700 m.

5. Prowadzenie obrony

a/ Walka w obronie stałej

W wypadku organizacji obrony bez styczności z przeciwnikiem walkę z podchodzącymi siłami przeciwnika rozpoczynają wydzielone oddziały w pasie przesłaniania. Działania bojowe brygady w obronie rozpoczynają się z chwilą podejścia przeciwnika do rubieży ubezpieczenia bojowego. Pododdziały ubezpieczenia bojowego nawiązują walkę z oddziałami wydzielonymi przeciwnika, zmuszając je do rozwinięcia i posuwania się na kierunku dogodnym dla broniących się wojsk. Walkę pododdziałów ubezpieczających wspiera artyleria i moździerze, a w niektórych wypadkach lotnictwo.

Po wykonaniu zadania, pododdziały ubezpieczenia bojowego wycofują się z zajmowanych stanowisk i przechodzą do drugiego rzutu brygady, a ciężar walki przyjmują pierwszorzutowe pododdziały brygady. W czasie podchodzenia przeciwnika do przedniego skraju obrony artyleria, moździerze i lotnictwo wykonują uderzenia na rejony ześrodkowania i na podstawy wyjściowe przeciwnika do natarcia.

Z chwilą rozpoczęcia przez przeciwnika przygotowania ogniowego do natarcia, skład osobowy pododdziałów brygady opuszcza stanowiska i ukrywa się w schronach. Na stanowiskach pozostają tylko obserwatorzy i obsługi dyżurnych środków ogniowych.

Z chwilą przejścia przeciwnika do natarcia, broniące się pododdziały brygady zwiększają intensywność ognia artylerii i moździerzy i czołgów, uniemożliwiając czołgom i piechocie przeciwnika włamanie się w głąb obrony. Artyleria wykonuje natychmiastowo przygotowane ognie zaporowe oraz ześrodkowania ogniowe

na zgrupowania czołgów i piechoty.

Jeżeli przeciwnik zbliży się na odległość mniejszą niż 300 m, powinno wzrosnąć natężenie ognia broni strzeleckiej w celu odcięcia nacierającej piechoty od czołgów.

Czołgi przeciwnika niszczy się ogniem artylerii, dział przeciwpancernych, rakietowych pocisków przeciwpancernych i granatników przeciwpancernych piechoty.

Gdy przeciwnik w toku natarcia wykona uderzenie jądrowe i obezwładni część pododdziałów broniących przednich punktów oporu, dowódca brygady powinien dążyć do bezwłocznego obsadzenia tych punktów częścią sił drugiego rzutu i przywrócenia poprzedniego systemu ognia. Jeżeli stopień skażenia radioaktywnego uniemożliwi zajęcie zniszczonych punktów oporu i system obrony nie będzie mógł być w pełni odtworzony, należy wzmocnić obronę na tych stanowiskach, których skład osobowy nie poniósł większych strat.

Gdy przeciwnik włamie się w przedni skraj obrony pierwszorzutowych kompanii, załogi punktów oporu wykonują kontrataki, niszcząc lub odrzucając przeciwnika na podstawy wyjściowe wszystkimi siłami i środkami będącymi w dyspozycji.

W przypadku, gdy przeciwnik włamie się do batalionowych rejonów obrony, powinien zostać wyparty ogniem i kontratakami drugiego rzutu batalionu. Jeżeli kontrataki drugiego rzutu batalionu nie będą miały powodzenia, wówczas kontnuje się kontratak siłami drugiego rzutu brygady. Decyzję o przeprowadzeniu kontrataku dowódca brygady podejmuje sam lub na zarządzenie dowódcy dywizji.

Najbardziej dogodnym momentem do wykonania kontrataku jest podjęcie przez przeciwnika próby uchwycenia lub rozpoczęcie obsadzania ważnej dla broniącego się rubieży.

Kontratak powinien rozpoczynać się w tym momencie, kiedy przeciwnik ma odsłonięte skrzydła lub kiedy zaczyna słabnąć tempo jego natarcia. Kontratak może być wykonany już przy włamaniu się przeciwnika na głębokość 1,5 - 2 km w rejon obrony batalionów pierwszego rzutu.

Przed rozpoczęciem kontrataku dowódca brygady stosuje wszystkie środki w celu zatrzymania przeciwnika i opóźnienia podejścia jego odwodów. Kontratak drugiego rzutu brygady wspiera się ogniem artylerii i moździerzy oraz lotnictwem, a niekiedy także uderzeniami jądrowymi wykonywanymi środkami dywizji.

Siły brygady przeznaczone do wykonania kontrataku, powinny być z reguły używane w całości. Jeżeli przeciwnik włamie się w obronę w kilku miejscach, dowódca brygady oceni które z nich może mieć największy wpływ na trwałość obrony i ustala kolejność wykonywania kontrataków.

Kontratak nie może być wykonywany na szerokim froncie, lecz musi być skierowany na jeden cel. Możliwe jest wykonywanie na jeden cel kontrataku z kilku kierunków / kontratak zbieżny /. Kontratak taki wykonuje się wówczas, gdy prócz drugiego rzutu, bierze w nim udział część sił pierwszego rzutu brygady. Całością sił kontratakujących dowodzi wtedy dowódca drugiego rzutu. W wypadku, gdy kontratak osiągnął swój cel, pododdziały brygady odtwarzają system ognia i zapór oraz przygotowują się do odpierania ponownych ataków przeciwnika.

Jeżeli kontratak brygady nie doprowadził do odtworzenia pierwotnego położenia lub też wykonanie kontrataku nie było celowe, wycofujące się pododdziały pierwszego i drugiego rzutu zajmują pozycje blokujące i ryglowe i, utrzymując je, kanalizują natarcie przeciwnika, tworząc tzw. "worki ogniowe" i stwarzając dogodne warunki do wykonania uderzeń jądrowych oraz

przeprowadzenia kontrataku siłami drugiego rzutu dywizji.

b/ Walka w obronie ruchowej

W obronie ruchowej działania brygady powinny być tak prowadzone, aby nie dopuścić do przedwczesnego ujawnienia systemu obrony i zamiarów broniącego się. Z chwilą rozpoczęcia natarcia przez przeciwnika, część pododdziałów pierwszego rzutu brygady prowadzi uporczywą walkę obronną i utrzymuje dogodne rubieże terenowe i ważne punkty oporu, zmusza go do skierowania natarcia w dogodnym dla broniącego się kierunku. Pozostałe pododdziały pierwszego rzutu brygady prowadzą działania opóźniające na kolejno zajmowanych rubieżach i wycofują się na pozycje blokujące, stawiając głównie opór ogniowy.

Wycofywanie pododdziałów na kolejne rubieże obronne przeprowadza się pod osłoną nocy lub w warunkach ograniczonej widoczności, a w dzień - pod osłoną lotnictwa oraz ognia artylerii i moździerzy.

Na rubieży dopuszczalnego włamania przeciwnika pododdziały przechodzą do zdecydowanej obrony. Na przeciwnika, który włamał się w głąb obrony, wykonuje się uderzenia ogniowe i kontrataki siłami drugiego rzutu brygady.

W obronie ruchowej brygada może przez określony czas utrzymywać pozycje obronne, które są budowane na wzór pozycji obrony stałej. Pozycje opóźniania przygotowuje się zawczasu, jednocześnie z przygotowaniem obrony ruchowej. Podstawą każdej pozycji są punkty oporu przygotowane do obrony okrężnej, rozbudowane na kierunkach zagrożonych przez czołgi. Przed każdą pozycją opóźniania rozbudowuje się system zapór. Mosty i drogi przygotowuje się do niszczenia.

Brygada znajdująca się w drugim rzucie dywizji, będąc w rejonie ześrodkowania, przeprowadza rozpoznanie i przygotowuje drogi wyprowadzenia na rubieże do kontrataku oraz rubieże kontrataku. Na skrzydłach planowanych rubieży ustawia się zapory inżynierskie oraz organizuje posterunki obserwacyjne.

Brygada kontratakuje na odcinku 8-10 km, będąc z zasady ugrupowana w jednym rzucie. Ogniowe przygotowanie wykonuje się około 20 minut przed rozpoczęciem kontrataku.

Opracował :

ppłk dypl. Stanisław JANIAK

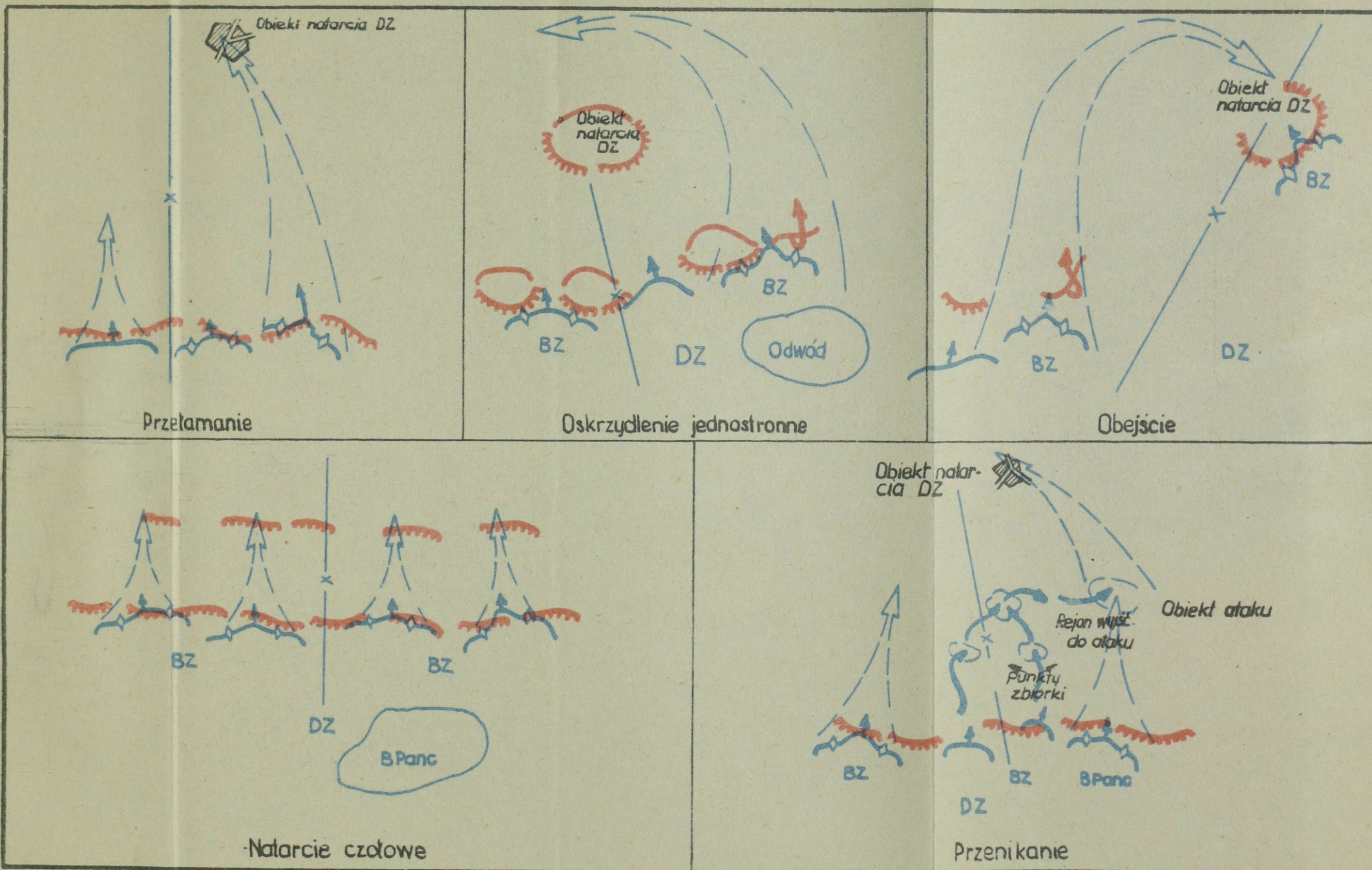

WYKAZ LITERATURY

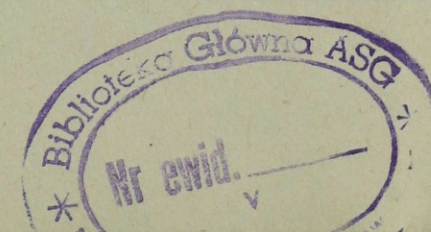
=====

1. Dywizja sił lądowych NATO - Zasady prowadzenia działań, organizacja i uzbrojenie.
2. Brygada, pułk, batalion sił lądowych NATO - Zasady prowadzenia działań, organizacja i uzbrojenie.
3. Pododdziały sił lądowych NATO - Zasady prowadzenia walki organizacja i uzbrojenie.
4. Brygada zmechanizowana Bundeswehry w podstawowych rodzajach działań - WPZ nr 1 z 1969 r.
5. Prowadzenie działań zaczepnych przez amerykańską dywizję i brygadę WPZ nr 3 z 1970 r.
6. Zmiany w organizacji, uzbrojeniu związków taktycznych sił lądowych Stanów Zjednoczonych - WPZ nr 4 z 1970 r.
7. Amerykański batalion piechoty / zmechanizowany / - organizacja, sprzęt i zasady działania - WPZ nr 2 z 1971 r.
8. Struktura organizacyjna i zadania niektórych jednostek Bundeswehry - WPZ nr 3 z 1972 r.
9. Działania obronne związków taktycznych i oddziałów sił lądowych Stanów Zjednoczonych w warunkach wojny konwencjonalnej - WPZ nr 2 z 1972 r.
10. Korpus armijny NRF w podstawowych rodzajach walki - WPZ nr 4 z 1972 r.
11. Działania bojowe bez użycia broni jądrowej, według poglądów ekspertów wojskowych NATO - WPZ nr 4 z 1970 r.
12. Obrona przeciwpancerna w Bundeswehrze - WPZ nr 2 z 1971 r.
13. Amerykańska dywizja zmechanizowana w podstawowych rodzajach działań bojowych - WPZ nr 5 z 1972 r.
14. Kompania wsparcia bojowego - WPZ nr 2 z 1971 r.
15. Batalion zmechanizowany Bundeswehry w obronie - WPZ nr 4 z 1970 r.
16. Konieczność integracji wojsk pancernych z piechotą WPZ nr 4 z 1969 r.
17. Zadania i zasady użycia artylerii sił lądowych Bundeswehry WPZ nr 2 z 1971 r.

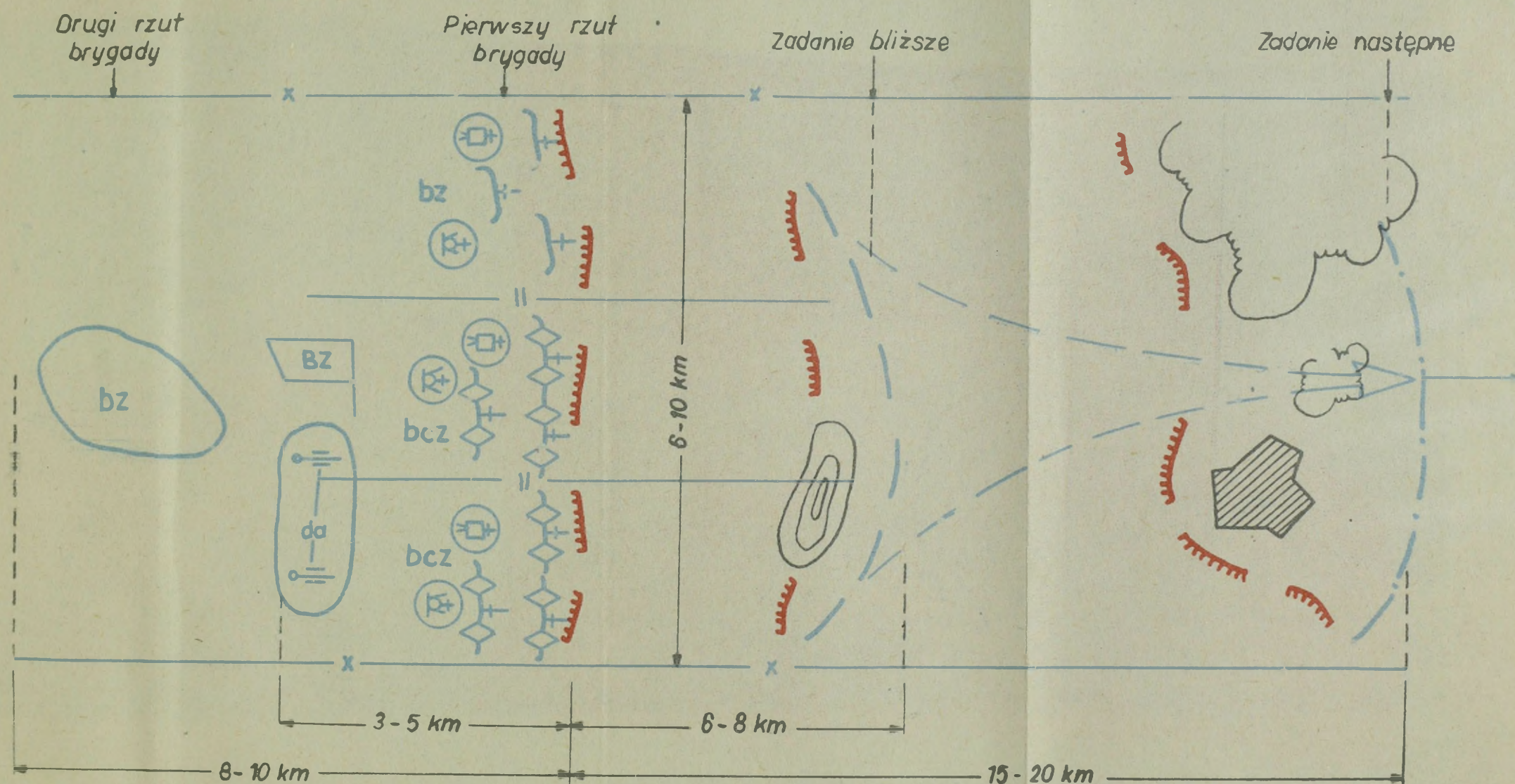

Formy manewru

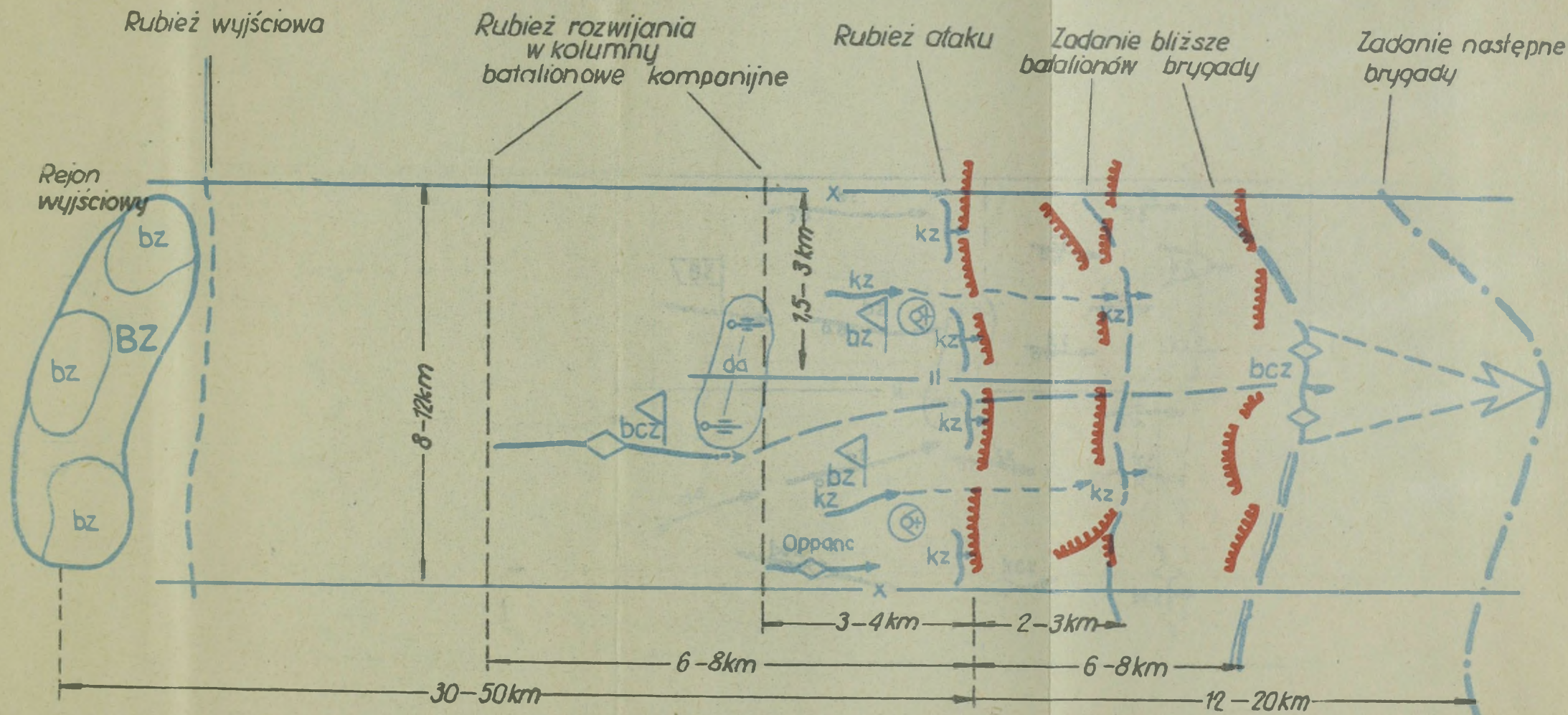

Załącznik nr 2

Ugrupowanie i głębokość zadań amerykańskiej brygady zmechanizowanej w notarciu (wariant).

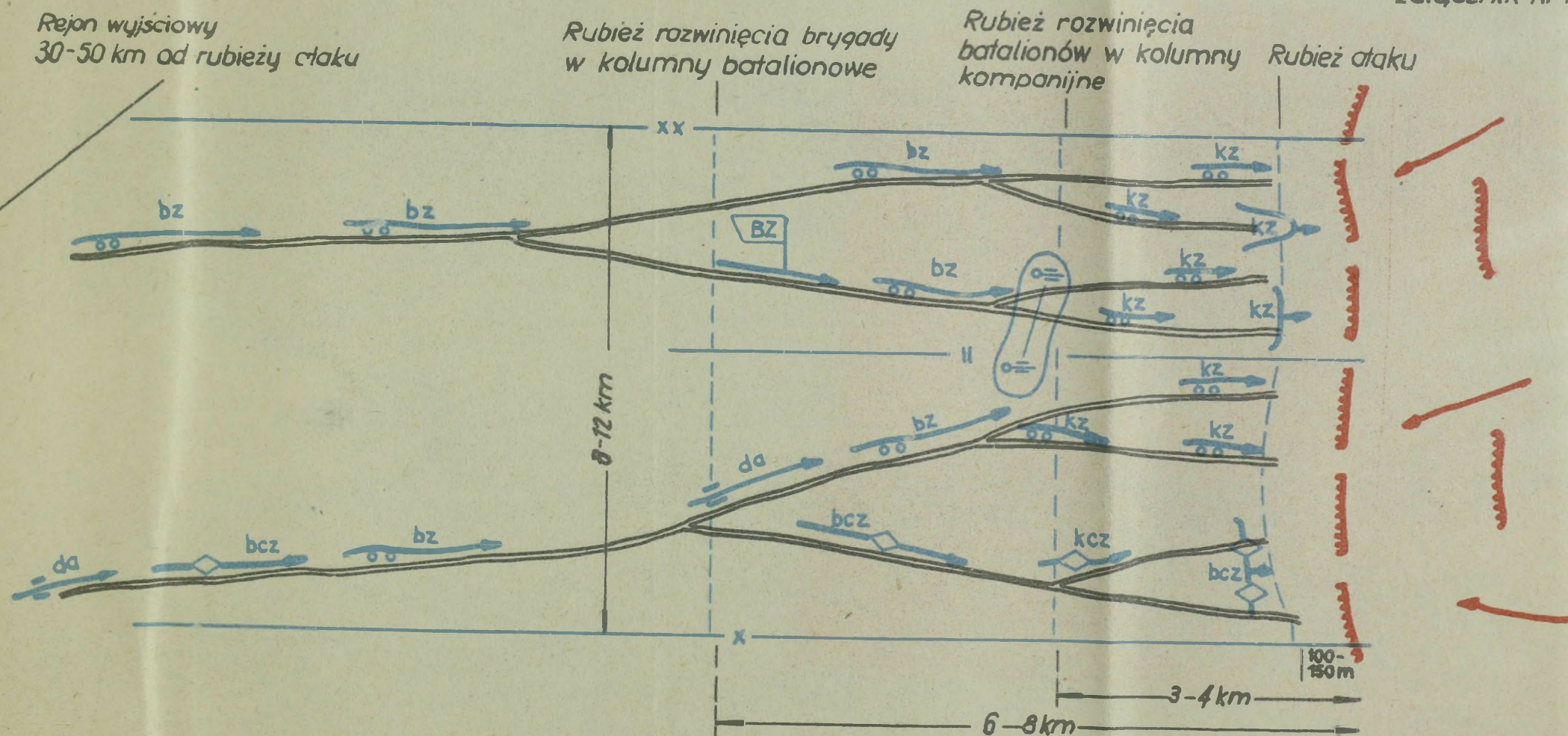

Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań brygady zmechanizowanej NRF w natarciu (wariant)

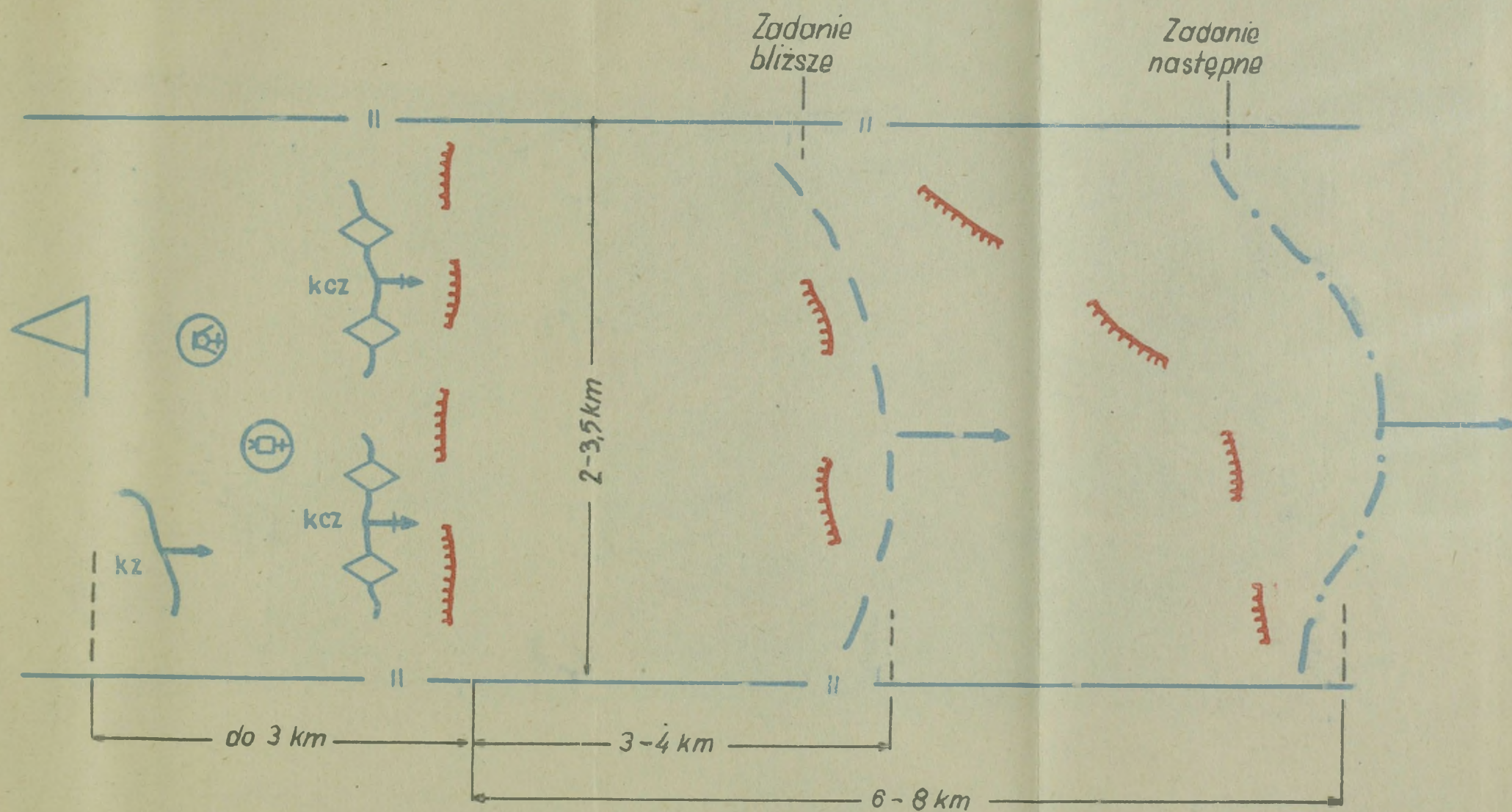

Rozwijanie brygady zmechanizowanej do natarcia z marszu

Załącznik nr 5

Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań amerykańskiego batalionu (zgrupowania taktycznego) w natarciu (wariant).

Rubież rozwijania
w kolumny
batalionowe

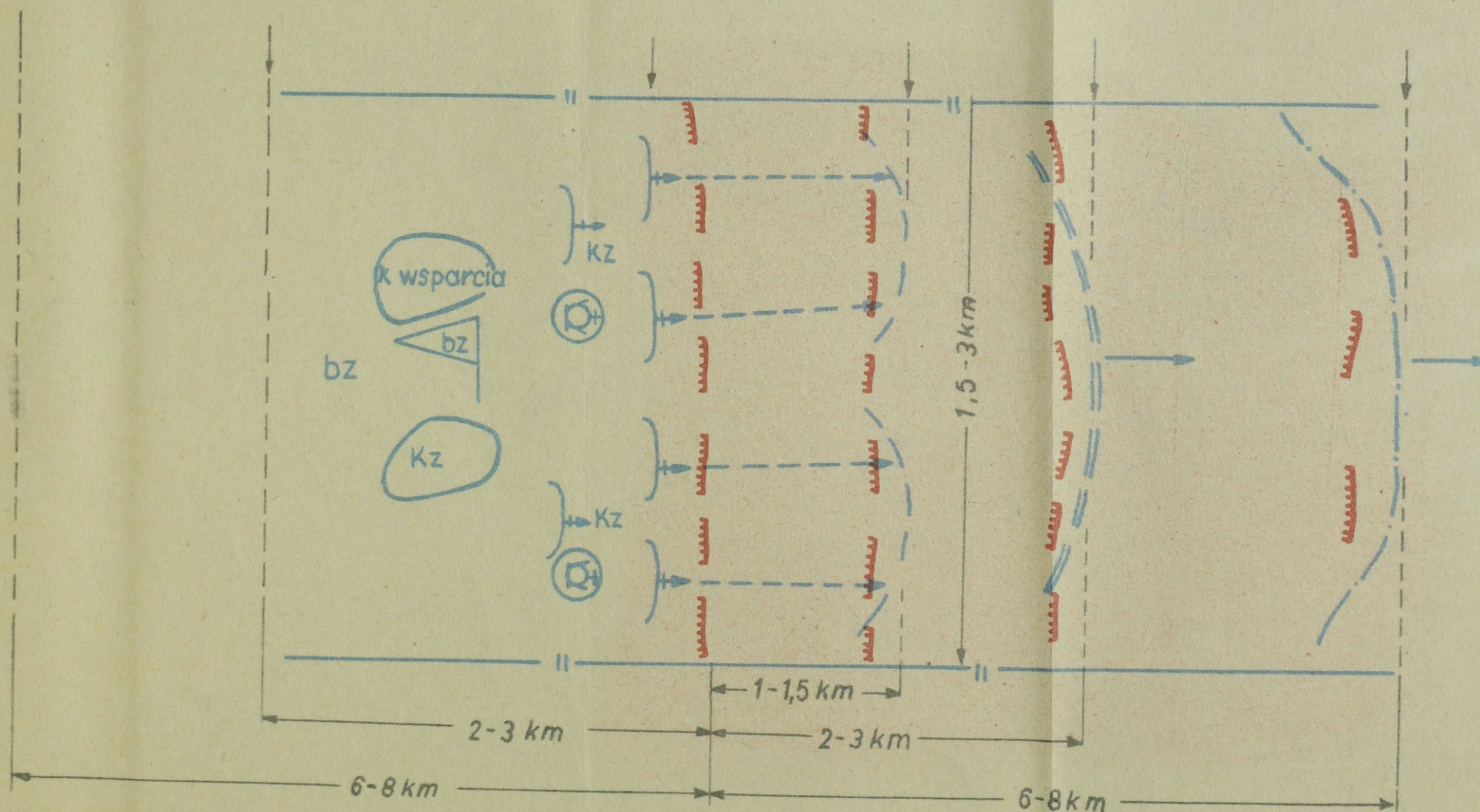
Rubież rozwijania
w kolumny
kompanijne

Rubież
ataku

Zadanie
bliższe
kompanii

Zadanie następne
kompanii i bliższe
batalionu

Zadanie następne
batalionu

Ugrupowanie bojowe i głębokość zadań batalionu NRF. (zgrupowania uderzeniowego)
w natarciu (wariant).

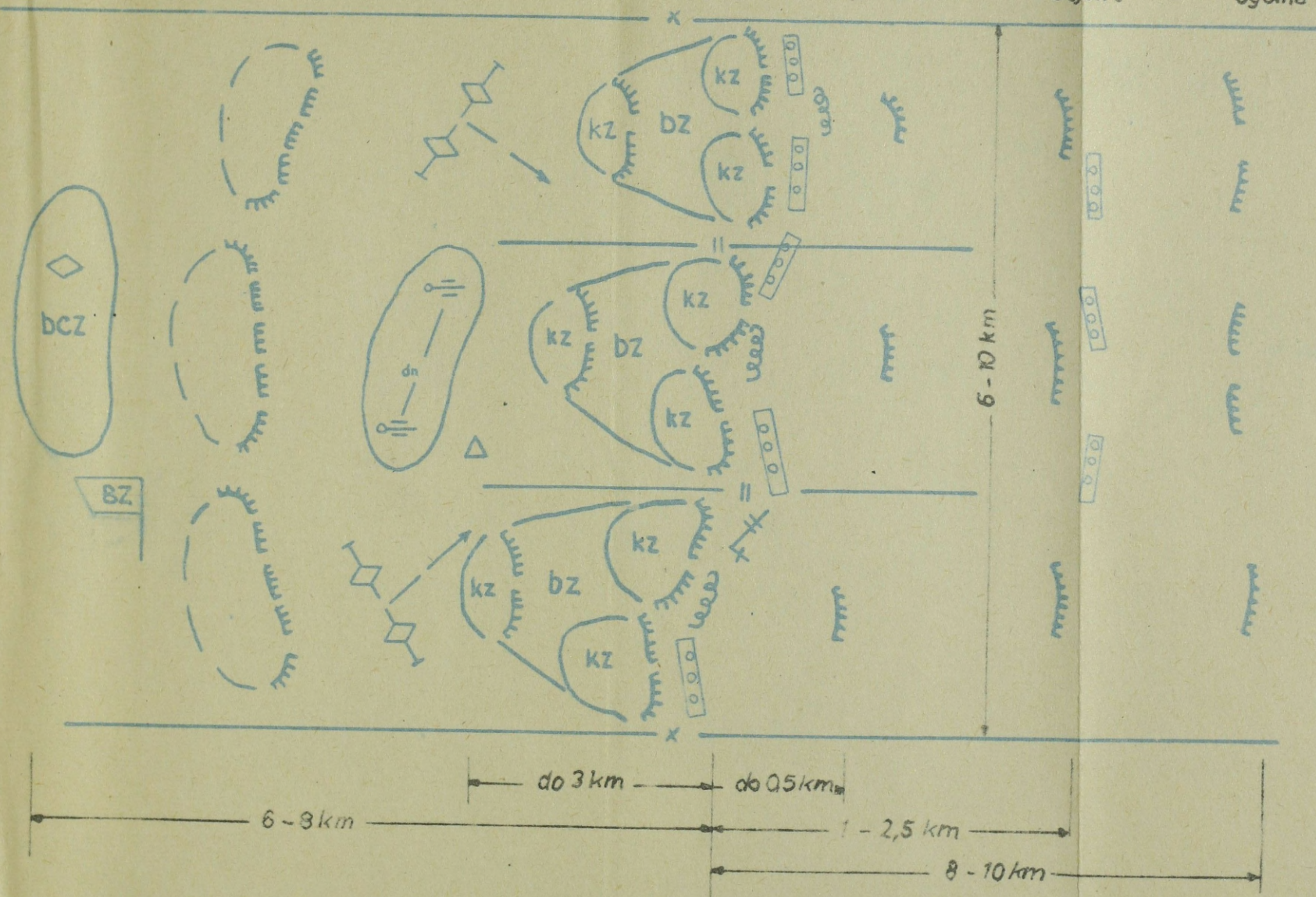
Rejon obrony drugiego rzutu
(odwodu) brygady.

Przedni rejon
obrony brygady

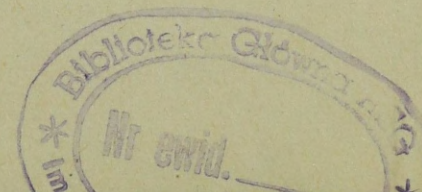
Ubezpieczenie
bezpośrednie

Ubezpieczenie
bojowe

Ubezpieczenie
ogólne

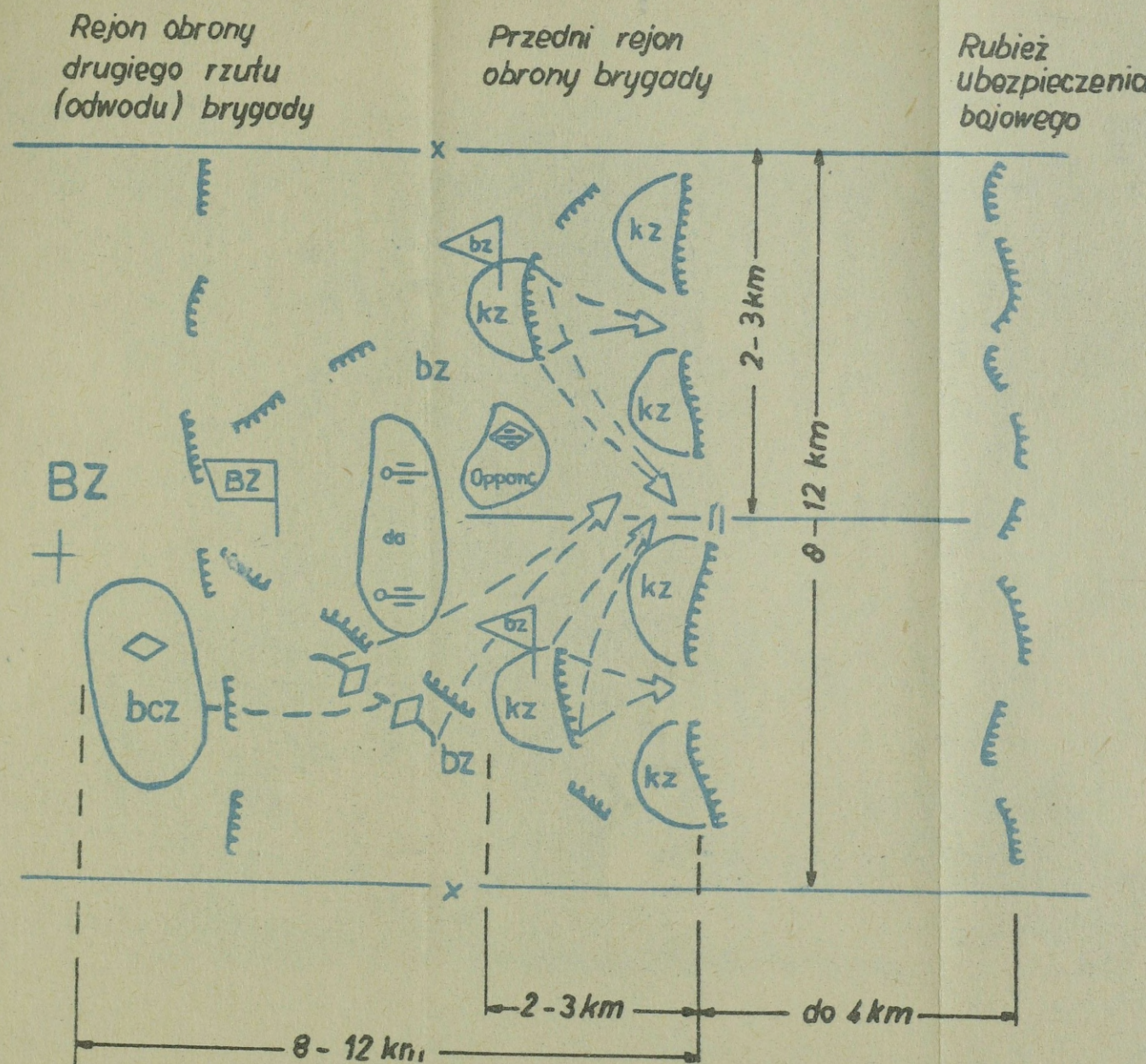

Ugrupowanie bojowe amerykańskiej brygady zmechanizowanej w obronie
(wariant)

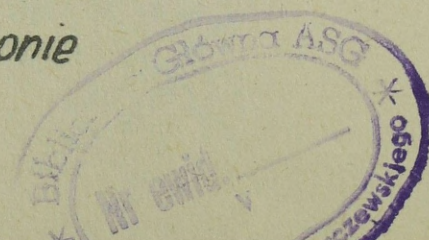

Załącznik nr 8

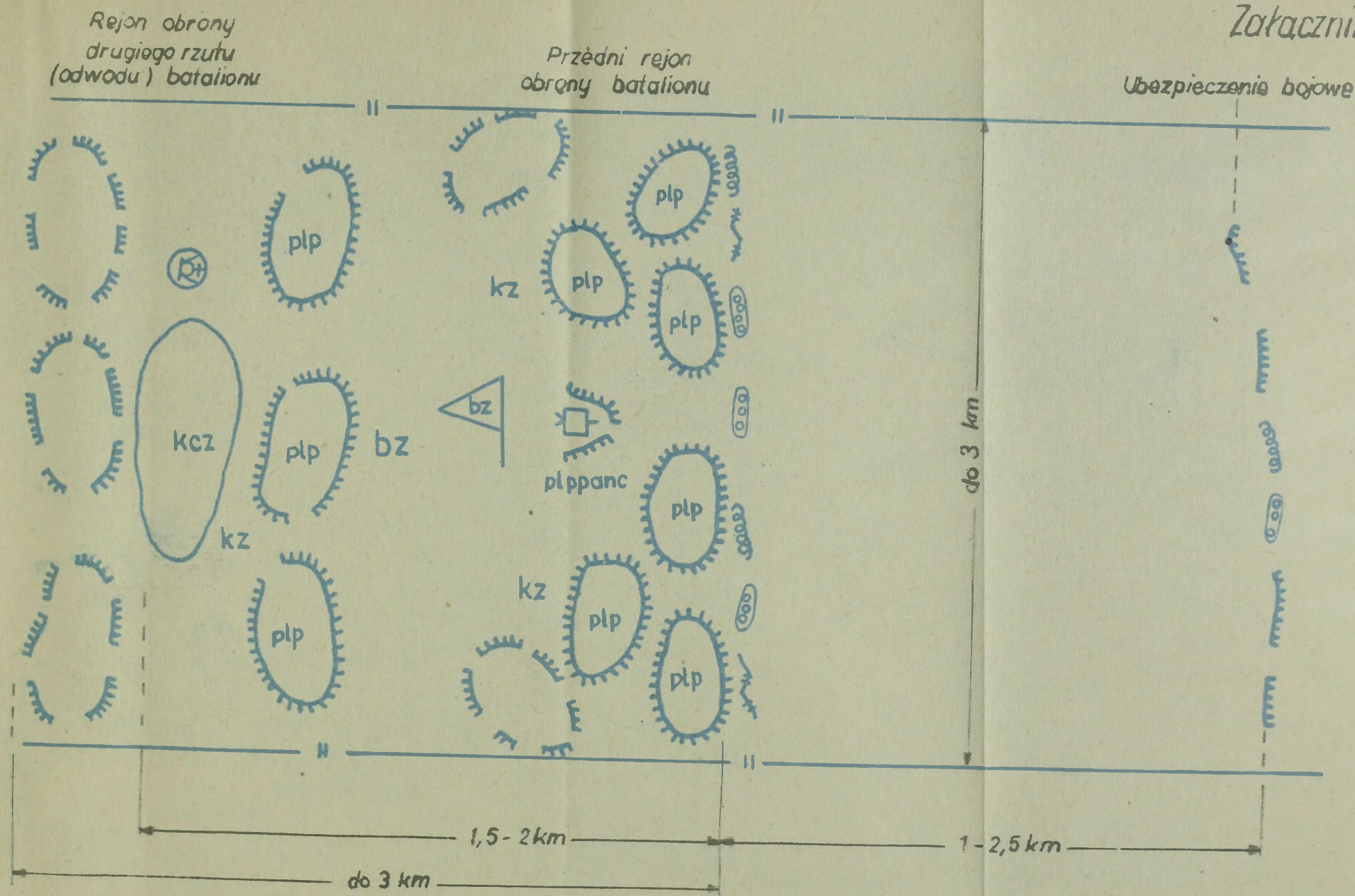

Ugrupowanie bojowe brygady zmechanizowanej NRF w obronie (wariorant).

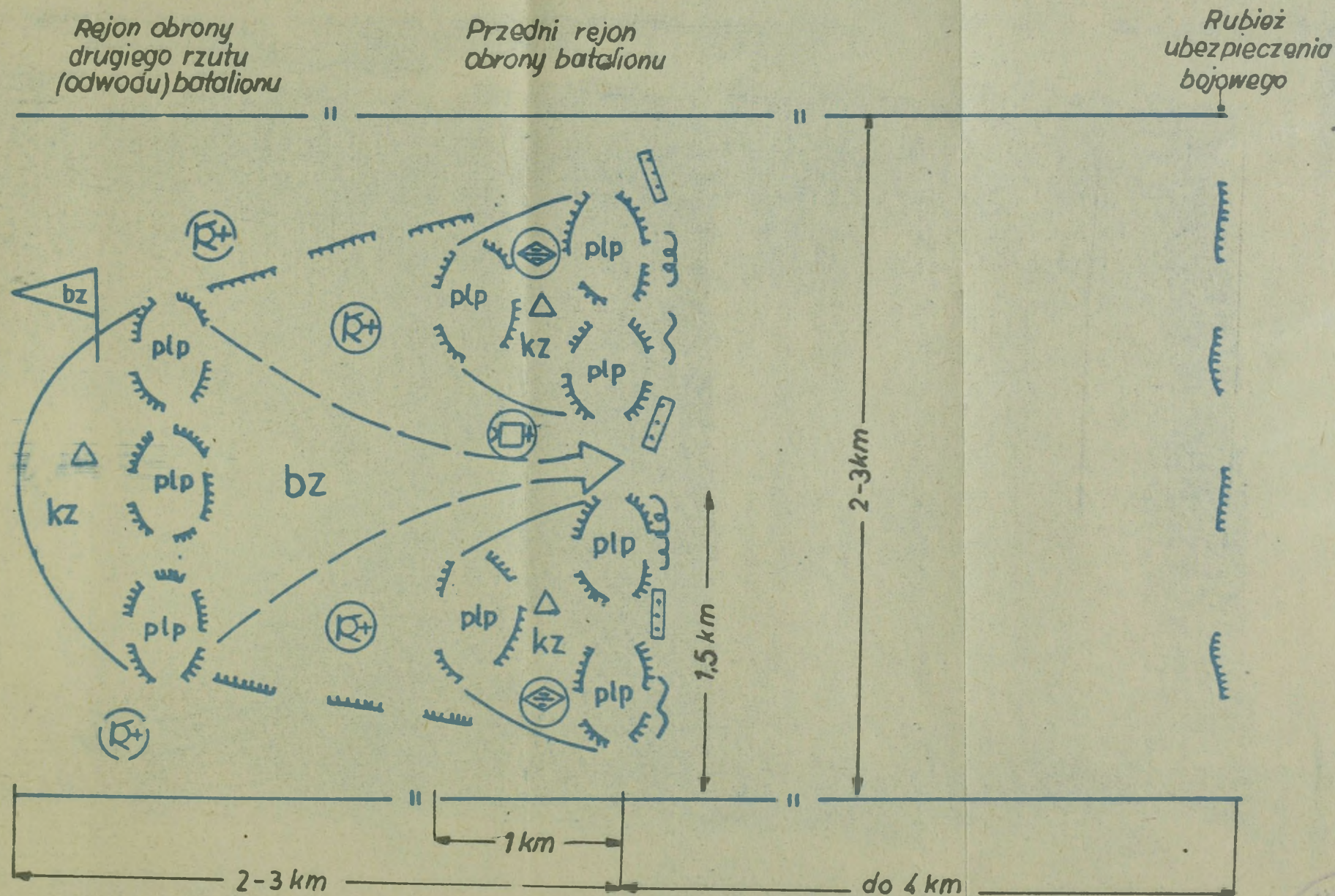

Załącznik nr 9

Ugrupowanie bojowe amerykańskiego batalionu zmechanizowanego (czołgów)
w obronie (wariant)

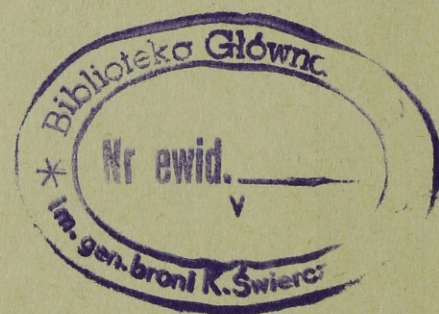

Ugrupowanie bojowe batalionu NRF w obronie (warianct).

65252

10.

85485 2